บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่สัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ชั้นปีที่ 1 ในวิทยาลัยเทคนิคเพชรบุรี ผู้วิจัยได้นำเสนอตามลำดับดังนี้

1. การเรียนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
    1.1 ความหมายของการเรียนรู้
    1.2 แนวคิดที่เกี่ยวกับการเรียนรู้
    1.3 ลักษณะการเรียนรู้ที่ดีและหลักการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ
    1.4 กระบวนการเรียนรู้
    1.5 พฤติกรรมการเรียนรู้
    1.6 องค์ประกอบการเรียนรู้
    1.7 ทฤษฎีการเรียนรู้
    1.8 วิธีการเรียนรู้
    1.9 ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
    1.10 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
    1.11 ปัจจัยที่สัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
2. การอาชีวศึกษา
    2.1 ความหมายของการอาชีวศึกษา
    2.2 หลักการจัดการอาชีวศึกษา
    2.3 การปฏิรูปการศึกษาของการอาชีวศึกษา
    2.4 นโยบายสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ตามแนวการปฏิรูปการศึกษา
    2.5 หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง พุทธศักราช 2546
3. ประวัติและข้อมูลของวิทยาลัยเทคนิคเพชรบุรี
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การเรียนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

1. ความหมายของการเรียนรู้

การเรียนรู้เป็นกระบวนการที่สำคัญที่สุดอย่างหนึ่งของชีวิตมนุษย์ เป็นความสามารถที่ช่วยให้มนุษย์ได้พัฒนาแตกต่างไปจากสัตว์โลกอื่นๆ รู้จักวิธีการดำเนินชีวิตอย่างเป็นสุข ปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมและสภาพการต่างๆ ได้ ความสามารถในการเรียนรู้ของมนุษย์จะมีอิทธิพลต่อระดับความสำเร็จและความพึงพอใจต่อชีวิตของแต่ละคนอีกด้วย

ฮิลการ์ด และเบาเวอร์ (Hilgard and Bower อ้างถึงใน สวนา พรพัฒน์กุล, 2522 : 208) ให้ความหมายว่า การเรียนรู้เป็นกระบวนการที่ทำให้พฤติกรรมเปลี่ยนไปจากเดิม อันเป็นผลมาจากประสบการณ์และการฝึกปฏิบัติ ทั้งนี้ไม่นับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากการตอบสนองของสัญชาตญาณหรือปฏิกิริยาสะท้อน

ครอนบัค (Cronbach อ้างถึงใน อุบลรัตน์ เพ็งสถิตย์, 2528 : 251) สรุปความหมายของการเรียนรู้ว่าเป็นการแสดงให้เห็นถึงพฤติกรรมที่มีการเปลี่ยนแปลงอันเป็นผลเนื่องมาจากประสบการณ์ที่แต่ละคนได้ประสบมา

คิมเบิล และการ์เมอซี (Kimble and Garmezy อ้างถึงใน อารี พันธ์มณี, 2540 : 85) กล่าวว่า การเรียนรู้เป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่ค่อนข้างถาวร โดยเป็นผลจากการฝึกฝนเมื่อได้รับการเสริมแรง มิใช่เป็นผลจากการตอบสนองธรรมชาติ ที่เรียกว่า ปฏิกิริยาสะท้อน เช่น การกระพริบตาเมื่อผงเข้าตา เป็นต้น

เพรสซี่ โรบินสัน และเฮอร์รอต (Pressey Robinson and Harrock อ้างถึงใน อารี พันธ์มณี, 2540 : 85) ได้ให้ความหมายการเรียนรู้ว่า การเรียนรู้เป็นกระบวนการที่บุคคลได้พยายามปรับพฤติกรรมของตน เพื่อให้เข้ากับสภาพแวดล้อมตามสภาพการณ์ต่างๆ จนสามารถบรรลุถึงเป้าหมายตามที่แต่ละบุคคลได้ตั้งเป้าหมายไว้

แกรี่ และคิงส์เลย์ (Garry and Kingsley อ้างถึงใน อารี พันธ์มณี, 2540 : 85) อธิบายว่าลักษณะของการเรียนรู้มี 3 ประการคือ

1. การเรียนรู้เกิดขึ้นได้ เพราะมีวัตถุประสงค์หรือแรงจูงใจ
2. การเรียนรู้เกิดจากการพยายามตอบสนองหลายรูปแบบ เพื่อบรรลุถึงเป้าหมาย คือการแก้ปัญหา
3. การตอบสนองจะต้องกระทำจนเป็นนิสัย

เมดนิค (Mednick อ้างถึงใน อารี พันธ์มณี, 2540 : 86) ได้ให้ความหมายของการเรียนรู้ ไว้ดังนี้

1. การเรียนรู้ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม
2. การเรียนรู้เป็นผลจากการฝึกฝน

3. การเรียนรู้เป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่ค่อนข้างถาวรจนเกิดเป็นนิสัยมิใช่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมชั่วครู่

4. การเรียนรู้มิอาจสังเกตได้โดยตรง แต่ทราบจากการกระทำที่เป็นผลจากการเรียนรู้ การเรียนรู้ หมายถึง กระบวนการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมจากเดิมไปสู่พฤติกรรมใหม่ที่ค่อนข้างถาวร และพฤติกรรมใหม่นี้เป็นผลมาจากประสบการณ์หรือการฝึกฝน มิใช่เป็นผลจากการตอบสนองตามธรรมชาติหรือสัญชาติญาณ หรือวุฒิภาวะ หรือพิษยาต่างๆ หรืออุบัติเหตุหรือความบังเอิญ

Webster's Third New International Dictionary ให้ความหมายการเรียนรู้ว่าคือ กระบวนการเพิ่มพูน และปรุงแต่งระบบความรู้ ทักษะ นิสัยหรือการแสดงออกต่างๆ อันเป็นผลมาจากมีสิ่งกระตุ้นอินทรีย์โดยผ่านประสบการณ์ การปฏิบัติหรือการฝึกฝนซึ่งสอดคล้องกับข้อเสนอของบลูม และคณะ (Bloom and et al. อ้างถึงใน อารี พันธ์มณี, 2540 : 86) ที่ว่าการเรียนรู้มีจุดมุ่งหมาย 3 ด้านใหญ่ๆ คือ

1. ด้านความรู้ความเข้าใจหรือพุทธิพิสัย (Cognitive Domain) เช่น ความจำ ความเข้าใจ ความคิดในรูปแบบต่างๆ

2. ความรู้สึกหรือจิตพิสัย (Affective Domain) เช่น ความรู้สึก ความเชื่อ เจตคติ ค่านิยม

3. ด้านการเคลื่อนไหวปฏิบัติหรือทักษะพิสัย (Psychomotor Domain) เช่น การเคลื่อนไหว การปฏิบัติงาน ความชำนาญในการทำงาน

สุมน อมรวิวัฒน์ (อ้างถึงใน มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2538 : 144) กล่าวว่า การเรียนรู้คือพัฒนาการรอบด้านของชีวิต มีองค์ประกอบ ปัจจัย และกระบวนการที่หลากหลาย มีพลังขับเคลื่อนเชื่อมโยงสัมพันธ์กันอย่างผสมกลมกลืนได้สัดส่วนสมดุลกัน เกิดความสมบูรณ์ของชีวิตและสังคม

สุวิทย์ มูลคำ (2544 : 47 - 48) กล่าวว่า การเรียนรู้ มีความหมายครอบคลุมถึงขั้นตอนต่อไปนี้ คือ

1. การรับรู้ (Reception) หมายถึง การที่ผู้คน "รับ" เอาข้อมูลข่าวสารและองค์ความรู้ต่างๆ จากแหล่งความรู้ที่หลากหลาย ซึ่งรวมทั้งแหล่งความรู้จากครูผู้สอนด้วย

2. การเข้าใจ (Comprehension) หมายถึง การที่ผู้เรียนสามารถมองเห็นถึงความหมายและความเชื่อมโยงสัมพันธ์กันของสิ่งต่างๆ ที่ตนเองรับรู้จากแหล่งความรู้ที่หลากหลายในระดับที่สามารถอธิบายเชิงเหตุผลได้

3. การปรับเปลี่ยน (Transformation) เป็นระดับการเรียนรู้ที่แท้จริง ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงด้านวิธีคิด (Conceptualization) การเปลี่ยนแปลงระบบ ระบบคุณค่า (Values) และการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม (Behavior) ในสิ่งที่รับรู้และมีความเข้าใจเป็นอย่างดี

จากความหมายของการเรียนรู้ที่กล่าวมาอาจสรุปได้ว่า การเรียนรู้เป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่ค่อนข้างถาวรอันเป็นผลมาจากการมีประสบการณ์หรือการฝึกฝน

ลักษณะโดยทั่วไปที่แสดงให้เห็นว่ามีการเรียนรู้เกิดขึ้นคือ

1. มีประสบการณ์หรือการฝึกฝน ภายใต้สภาพการณ์ใดสถานการณ์หนึ่ง

2. มีความคงทนหรือความถาวรของพฤติกรรมที่เกิดขึ้น ปรากฏให้เห็นเป็นเวลายาวนานพอสมควร

3. มีการเปลี่ยนแปลงด้านความรู้ความเข้าใจ ความรู้สึก ความสามารถและทักษะต่างๆ

4. มีความรู้เพิ่มพูนขึ้นจากเดิมในด้านความเข้าใจ ความรู้สึก ความสามารถและทักษะต่างๆ ทั้งทางปริมาณและคุณภาพ

2. แนวคิดที่เกี่ยวกับการเรียนรู้

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช (2538 : 144) กล่าวว่า การศึกษาเรื่องการเรียนรู้มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการเข้าใจถึงพฤติกรรมของบุคคลในด้านการเรียนรู้ การคิด การจำ การเกิดความรู้สึก การมีทักษะ และการปรับพฤติกรรมให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมและสถานการณ์ต่างๆ ที่แต่ละบุคคลต้องประสบ เพื่อสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างราบรื่นและมีความสุขตามศักยภาพของตน นอกจากนี้การศึกษาเรื่องการเรียนรู้ยังมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการจัดการศึกษา เพราะการศึกษาเรื่องการเรียนรู้จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการสอน ดังนี้

1. เป็นการให้ความรู้เกี่ยวกับการเรียนรู้ของมนุษย์ และจัดรวบรวมความรู้เกี่ยวกับการเรียนรู้อย่างมีระบบ โดยเน้นพฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียนในสภาพแวดล้อมและสถานการณ์ต่างๆ ทั้งการเรียนรู้ในโรงเรียนและนอกโรงเรียน

2. เป็นการนำความรู้เกี่ยวกับเรื่องการเรียนรู้ และความรู้เกี่ยวกับตัวนักเรียนมาจัดรูปแบบการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับสภาพของผู้เรียน เพื่อให้ครูและผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาสามารถนำไปใช้ได้

3. เป็นการนำเสนอแนวทางให้กับผู้สอน และผู้ที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนในการจัดสภาพแวดล้อมหรือสถานการณ์ให้เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน

4. เป็นพื้นฐานและกรอบแนวคิดในการพัฒนาระบบการเรียนการสอนให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด

5. เป็นการเสริมสร้างให้ผู้เรียนได้เข้าใจในตนเอง สามารถปรับปรุงตนเองในด้านการเรียนรู้และปรับพฤติกรรมได้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมและสถานการณ์ต่างๆ

ธนู ฤทธิกูล (2542 : 43 - 45) กล่าวว่า การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ไว้ว่าหลักการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียน การจัดประสบการณ์เรียนรู้ ควรยึดหลักดังต่อไปนี้

1. การเรียนเป็นกระบวนการที่ควรเป็นไปอย่างมีชีวิตชีวา ดังนั้นผู้เรียนจึงควรมีบทบาทรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตน และมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน

2. การเรียนรู้เกิดขึ้นได้จากแหล่งต่างๆ กัน มิใช่จากแหล่งใดแหล่งหนึ่งเพียงแหล่งเดียว ประสบการณ์ความรู้สึกนึกคิด ของแต่ละบุคคลถือเป็นแหล่งการเรียนรู้ที่สำคัญ

3. การเรียนรู้ที่ดีต้องเป็นการเรียนรู้ที่เกิดจากความเข้าใจ จึงช่วยให้ผู้เรียนจดจำและสามารถใช้การเรียนรู้นั้นเป็นประโยชน์ได้ การเรียนรู้ที่ผู้เรียนเป็นผู้ค้นพบด้วยตนเองนั้นมีส่วนช่วยให้เกิดความเข้าใจลึกซึ้งและจดจำได้ดี

4. การเรียนรู้กระบวนการเรียนรู้นั้นมีความสำคัญ หากผู้เรียนเข้าใจและมีทักษะในเรื่องนี้แล้ว จะสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้และคำตอบต่างๆ ที่ตนต้องการ

5. การเรียนรู้ที่มีความหมายแก่ผู้เรียนคือการเรียนรู้ที่สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน

ดำริ บุญชู (2543 : 69 - 70) กล่าวถึง การเรียนรู้ร่วมกับบุคคลอื่นว่า หมายถึง การเรียนรู้จากที่บุคคลได้ปฏิสัมพันธ์กัน โดยมีการจัดโอกาสที่ส่งเสริมให้มีการถ่ายทอดและแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิด วัฒนธรรม อารมณ์ และสังคมร่วมกัน ทำงานและสร้างผลงานร่วมกับบุคคลอื่น บุคคลที่ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ มีทั้งในครอบครัว โรงเรียน และชุมชน มีหลากหลายเพศ หลายวัย หลายลักษณะ หลายบทบาทอาชีพ ทั้งเพื่อน พี่น้อง ครู ภารโรง พ่อแม่ ผู้ปกครอง แม่ค้า เป็นต้น

ความสำคัญการเรียนรู้ร่วมกันกับบุคคลอื่น เป็นกระบวนการเรียนรู้ใหม่ ซึ่งก่อให้เกิดประโยชน์มากมายหลายประการ ดังนี้

1. ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ เนื้อหาวิชาการต่างๆ ซึ่งกันและกันอันก่อให้เกิดการสร้างสรรค์ผลงานให้ดีเด่นยิ่งขึ้น

2. ทำให้เกิดการเรียนรู้วิธีการอยู่ร่วมกันกับบุคคลอื่น โดยการปรับความคิดให้ยอมรับซึ่งกันและกัน อันก่อให้เกิดการสร้างสรรค์ผลงานให้ดีเด่นยิ่งขึ้น

3. ทำให้เกิดการเรียนรู้วิธีการแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิด ความรู้สึกของกันและกัน ได้ฝึกฝนทั้งวิธีการถ่ายทอดและวิธีการรับความรู้ ความคิด

4. ทำให้เกิดการพัฒนาทักษะทางสังคมและทักษะของการทำงานที่ดีในการทำงานร่วมกันเป็นหมู่คณะ เป็นการสร้างสัมพันธ์ที่ดีระหว่างบุคคลร่วมกัน รู้จักช่วยเหลือกัน ทำให้เกิดความรักเพื่อนมนุษย์และรักชุมชนรูปแบบการเรียนรู้ร่วมกับบุคคลอื่น

3. ลักษณะการเรียนรู้ที่ดีและหลักการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ

สุวิทย์ มูลคำ และ อรทัย มูลคำ (2543 : 48 - 49) กล่าวถึงลักษณะการเรียนรู้ที่ดีไว้ดังนี้

1. เกิดจากกระบวนการที่สร้างความเข้าใจ การให้ความหมายกับสิ่งที่รับรู้มา

2. ต้องอยู่บนพื้นฐานของสิ่งที่รู้อยู่ก่อนแล้ว และจะมีกระบวนการเชื่อมโยงระหว่างความรู้ใหม่และความรู้เก่า

3. เกิดจากการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น

4. ผู้เรียนสามารถกำหนดขั้นตอนการเรียน และวิธีการเรียนรู้ด้วยตนเอง

5. ผู้เรียนมีความชัดเจนในเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ของการเรียน และเป้าหมายของการเรียนนั้นมีความหมายกับตัวผู้เรียน

6. มีการเชื่อมโยงระหว่างสิ่งที่เรียนกับชีวิตจริง

การเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้มิใช่เกิดจากการสั่ง การสอน การถ่ายทอดเพียงอย่างเดียว แต่ต้องการจากประสาทสัมผัสทั้ง 5 ของมนุษย์ คือ รูป รส กลิ่น เสียง สัมผัสของมนุษย์โดยเน้น

1. เนื้อหาที่มีความหลากหลายครอบคลุมทุกมิติของชีวิตมนุษย์

2. กระบวนการเรียนรู้ที่มีลักษณะหลากหลายร่วมกันในลักษณะผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

3. แหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลาย เช่น เรียนรู้จากสื่อธรรมชาติจากคำบอกเล่าของผู้เฒ่าผู้แก่ จากแหล่งงานอาชีพในชุมชน จากการค้นคว้าทางสื่อเทคโนโลยี

สุวิทย์ มูลคำ และ อรทัย มูลคำ (2543 : 53) กล่าวถึงหลักการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพไว้ดังนี้

การเรียนรู้จะมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นเมื่อ "ผู้เรียน"

1. รู้ว่าต้องทำอะไร
2. เข้าใจว่าทำไมต้องทำสิ่งนั้น
3. รู้ว่าเมื่อไรจะถูกประเมินด้วยวิธีใด
4. ได้มีโอกาสเข้าถึงสื่อที่สามารถเข้าใจได้
5. มีโอกาสในการพัฒนาทักษะ
6. ได้รับการสนับสนุนที่เหมาะสมจากครู เพื่อน และผู้ที่เกี่ยวข้อง
7. ได้ทำงานตามจังหวะเวลาที่เหมาะสมกับตนเอง
8. สนใจในสิ่งที่กำลังทำ
9 ได้ทำกิจกรรมอย่างหลากหลาย
10. ได้มีโอกาสทบทวนความก้าวหน้า
11. มีความเป็นเจ้าของสิ่งที่กำลังทำ

4. กระบวนการเรียนรู้

มุลลี (Mouley G.J. อ้างถึงใน อารี พันธ์มณี, 2540 : 95) ได้จัดลำดับขั้นของกระบวนการเรียนรู้เป็น 7 ขั้นด้วยกันดังนี้

1. แรงจูงใจ หมายถึง สภาพที่อินทรีย์เกิดความต้องการหรืออยู่ในภาวะขาดสมดุลก็จะทำให้เกิดแรงขับหรือแรงจูงใจ เพื่อผลักดันให้เกิดพฤติกรรมมาเพื่อทดแทนภาวการณ์ขาด หรือทำให้อินทรีย์อยู่ในภาวะสมดุล แรงจูงใจ จึงเป็นสิ่งจำเป็นเบื้องต้นในการเรียนรู้และเป็นสิ่งที่กำหนดทิศทาง และความเข้มของพฤติกรรมให้เกิดขึ้น

2. เป้าหมาย หมายถึง สภาพต่อจากการที่บุคคลเกิดแรงจูงใจแล้ว บุคคลก็จะกำหนดเป้าหมาย ซึ่งจะก่อให้เกิดความพึงพอใจ เป้าหมายจึงเป็นส่วนผลักดันให้บุคคลแสดงพฤติกรรมและ

นำไปสู่การเรียนรู้ได้ ลักษณะเป้าหมายอาจแตกต่างกัน บางคนอาจเป็นเป้าหมายเพื่อตอบสนองความต้องการทางสรีระ แต่บางคนอาจกำหนดเป้าหมายเพื่อตอบสนองความต้องการทางสังคมก็อาจเป็นได้

3. ความพร้อม หมายถึง สภาพความพร้อมของอินทรีย์ทางร่างกาย จิตใจ อวัยวะต่างๆ ในการเรียนรู้ รวมทั้งความเจริญเติบโตของร่างกาย แรงจูงใจ ความสนใจ ประสบการณ์เดิม เป็นต้น ซึ่งความพร้อมดังกล่าวเป็นองค์ประกอบสำคัญในการเรียนรู้จะช่วยให้บุคคลสามารถเรียนรู้ได้แตกต่างกัน บุคคลที่มีความพร้อมมากก็อาจเรียนรู้ได้ดี เป็นต้น

4. อุปสรรค หมายถึง การเผชิญกับสิ่งขวางกั้น หรือสิ่งสกัดกั้น ระหว่างพฤติกรรมกับเป้าหมาย ทำให้ไม่บรรลุเป้าหมาย บุคคลจึงเกิดความเครียด ก็จะพยายามหาทางลดความเครียดลงหรือหาวิธีการแก้ปัญหา ลักษณะเช่นนี้ จึงทำให้เกิดการเรียนรู้ขึ้นได้

5. การตอบสนอง หมายถึง การแสดงพฤติกรรมตอบสนองต่อแรงจูงใจ เป้าหมาย ความพร้อม หรืออุปสรรค ซึ่งอาจเริ่มด้วยการเลือกตอบสนองที่เหมาะสมหรือแก้ปัญหาให้ดีที่สุด และการตอบสนองจะเป็นแนวทางไปสู่เป้าหมาย

6. การเสริมแรง หมายถึง เมื่อบุคคลมีพฤติกรรมที่ตอบสนองแล้วได้รับผลย้อนกลับในทางที่ดี อาจเป็นรางวัลหรือการเสริมแรงในรูปต่างๆ เช่น คำชมเชย ความพอใจ ความสำเร็จ ความก้าวหน้า หรืออื่นๆ ก็จะทำให้อินทรีย์แสดงพฤติกรรมบ่อยครั้ง และมีความคงทนในการแสดงพฤติกรรม ดังนั้น การเสริมแรงจึงเป็นการให้ภายหลังจากแสดงพฤติกรรมที่พึงปรารถนา และทำให้พฤติกรรมดังกล่าวเกิดขึ้นบ่อยและคงทน

7. การสรุปความเหมือน หมายถึง หลังจากผู้เรียนได้บรรลุเป้าหมายแล้วเขาสามารถสรุปกฎเกณฑ์หรือสถานการณ์การเรียนรู้ที่ประสบมา แล้วนำไปใช้ในสถานการณ์หรือประสบการณ์ใหม่ได้ เป็นการขยายขอบเขตความรู้ให้กว้างขวางขึ้น

คลอสไมเออร์ และกู๊ดวิน (Klausmier and Goodwin อ้างถึงใน อารี พันธ์มณี, 2540 : 96) ได้แบ่งกระบวนการเรียนรู้ออกเป็นลำดับ ดังนี้

1. การจูงใจ หมายถึง ผู้เรียนได้รับการจูงใจให้เรียนรู้ตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้

2. การพิจารณาสถานการณ์ หมายถึง เป็นการพิจารณาสถานการณ์ต่าง ๆ ที่มีต่อการเรียนรู้ เพื่อช่วยให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมาย

3. ผลจากการกระทำ หมายถึง การนำผลจากการกระทำมาพิจารณา ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ

3.1 ถ้าผลที่ได้รับเป็นไปตามจุดมุ่งหมาย ผู้เรียนได้รับความพอใจ ก็จะเลือกกระทำซ้ำอีก

3.2 ถ้าผลที่ได้รับไม่เป็นไปตามจุดมุ่งหมาย ไม่เป็นที่พอใจ ก็จะเลิกไม่กระทำซ้ำอีก

4. การประเมินผล หมายถึง การรับรู้ผลจากการประเมินผล ซึ่งจะแบ่งเป็น 2 ลักษณะ คือ

4.1 รับรู้ด้วยความพอใจ เพราะบรรลุจุดมุ่งหมาย

4.2 รับรู้ด้วยความไม่พอใจหรือความผิดหวัง เพราะไม่เป็นไปตามจุดมุ่งหมายที่กำหนด

5. การสรุปผล หมายถึง การสรุปผลของการเรียนรู้ ซึ่งมี 2 ลักษณะ คือ

5.1 ความสำเร็จในการเรียนรู้ เมื่อสรุปว่ามีความสำเร็จก็จะเลือกและนำไปใช้ในคราวต่อไป

5.2 ความล้มเหลวในการเรียนรู้ เมื่อสรุปว่า มีความล้มเหลวก็จะต้องหาทางแก้ไขปรับปรุงวิธีการใหม่

ครอนบาค (Cronbach L.J. อ้างถึงใน อารี พันธ์มณี, 2540 : 97) ได้อธิบายว่า กระบวนการเรียนรู้เป็นกระบวนการแก้ปัญหา ซึ่งมีองค์ประกอบดังนี้

1. สภาพการณ์ หมายถึง สภาพแวดล้อมรวมทั้งบรรยากาศรอบตัวผู้เรียน

2. ลักษณะประจำตัวบุคคล หมายถึง ระดับความสามารถของแต่ละบุคคลในการเรียนรู้ รวมทั้งสติปัญญา ความถนัด ความสนใจ และความพร้อม

3. ความมุ่งหมาย หมายถึง ผู้เรียนต้องทราบจุดมุ่งหมายที่แน่นอนในการเรียนรู้

4. การแปลความหมาย หมายถึง ความสามารถของผู้เรียนในการเรียนรู้ การใช้ความพยายามเข้าใจบทเรียน การคิดด้วยเหตุด้วยผล และการพิจารณาแก้ปัญหา เพื่อทำให้เกิดความเข้าใจ เกิดการเรียนรู้ขึ้น

5. การกระทำ หมายถึง การแสดงพฤติกรรมเพื่อแสดงให้เห็นถึงความเข้าใจในบทเรียน หรือการแปลความหมายของบทเรียน

6. ผลการกระทำ หมายถึง ผลจากการกระทำหรือผลจากการเรียนรู้ ซึ่งหากประสบความสำเร็จ ก็จะจดจำและเลือกนำไปใช้ในการเรียนรู้ครั้งต่อไป แต่หากประสบความล้มเหลว ก็จะพยายามปรับปรุงแก้ไขหรือทำความเข้าใจใหม่ เพื่อทำให้เกิดความสำเร็จขึ้น

7. ปฏิกิริยาต่อความล้มเหลว หมายถึง ผู้เรียนจะมีปฏิกิริยาต่อผลของการเรียนที่ประสบความล้มเหลว เป็น 2 ลักษณะคือ อาจเลิกเรียน หรือไม่เรียนรู้อีกต่อไป หรืออาจพยายามแก้ไขปรับปรุงแก้ไขใหม่

กาเย่ (Gagne อ้างถึงใน อารี พันธ์มณี, 2540 : 98) ได้จัดกระบวนการเรียนรู้ออกเป็นขั้นต่างๆ ดังนี้

1. การจูงใจ หมายถึง การสร้างแรงจูงใจให้ผู้เรียนสนใจ อยากเรียนรู้ให้บรรลุตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ โดยกาเย่เน้นว่า การที่ผู้เรียนตั้งเป้าหมายหรือมีความคาดหวังนั้นจะเป็นแรงจูงใจสำคัญยิ่งในการเรียนรู้ของบุคคล

2. ความสัมพันธ์ของการรับรู้กับความคาดหวัง หมายถึง การรับรู้เรื่องต่างๆ ที่สัมพันธ์กับความคาดหวังของผู้เรียน เช่น ความตั้งใจ ซึ่งผู้เรียนจะเลือกการรับรู้ในสิ่งที่สอดคล้องกับความตั้งใจของตน ซึ่งความตั้งใจเป็นรากฐานที่สำคัญๆ ในการเลือกรับรู้

3. การปรับขยายการรับรู้ หมายถึง การพยายามการจัดสรรปรุงแต่งขยายการรับรู้ไว้เป็นความจำ ซึ่งมีทั้งการจำระยะสั้น ซึ่งอาจลืมได้ง่าย และความจำระยะยาวซึ่งจำได้แม่นยำและนาน

4. การสะสมสิ่งที่เรียนรู้ หมายถึง ความสามารถในการเก็บรักษาหรือสะสมสิ่งที่ได้เรียนรู้ให้คงอยู่ หรือกลายเป็นความจำระยะยาว ซึ่งสิ่งที่ได้เรียนรู้อาจเป็นความจำถาวร หรือบางอย่างอาจเลือนหายไปตามกาลเวลา หรือความรู้บางอย่างอาจสับสน เพราะได้รับสิ่งรบกวน เป็นต้น

5. การระลึกได้ หมายถึง ความสามารถในการระลึกถึงสิ่งที่ได้เรียนรู้ไปแล้ว เช่น กฎของการขยายตัวของวัตถุเมื่อได้รับความร้อน เป็นต้น

6. การประยุกต์ใช้ความรู้ หมายถึง ความสามารถในการนำความรู้หรือกฎเกณฑ์ที่ได้จากการเรียนรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ เช่น การเรียนเรื่องสีเส้น ก็สามารถนำไปใช้ในการแต่งภาพให้เหมาะสมได้

7. การแสดงพฤติกรรมตอบสนองการเรียนรู้ หมายถึง การที่ผู้เรียนรู้ได้แสดงออกถึงความรู้ความสามารถที่ได้เรียนรู้มา เช่น ผู้เรียนภาษาอังกฤษก็สามารถพูดเขียนภาษาอังกฤษได้ดี

8. การแสดงผลย้อนกลับ หมายถึง การแจ้งผลการเรียนรู้ให้ผู้เขียนได้ทราบ ทั้งนี้เพื่อผู้เรียนจะได้เกิดกำลังใจหรือปรับตนเองให้ดีขึ้น การแจ้งผลย้อนกลับแก่ผู้เรียน พบว่า หากผู้เรียนได้ทราบผลการเรียนรู้เร็วเท่าใด ก็จะทำให้การเรียนรู้มีผลดีมากขึ้นเท่านั้น

5. พฤติกรรมการเรียนรู้

เบญจามิน บลูม (Benjamin Bloom อ้างถึงใน กันยา สุวรรณแสง, 2544 : 155 - 156) จำแนกพฤติกรรมการเรียนรู้ออกเป็น 3 ประเภท ดังนี้

1. พฤติกรรมด้านสมอง (Cognitive Domain) เป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมด้านความรู้ ความจำ ความเข้าใจ ความคิด การวิเคราะห์ ได้แก่ การเรียนรู้ข้อเท็จจริง (Facts) การเรียนรู้ความคิดรวบยอด (Concept) การเรียนรู้หลักการ (Principle) หรือกฎเกณฑ์ (Rules) และการเรียนรู้แก้ปัญหา (Problem Solving)

2. พฤติกรรมด้านกล้ามเนื้อ ด้านทักษะและการใช้อวัยวะต่างๆ (Psychomotor Domain) เป็นการเรียนรู้เพื่อให้เกิดความชำนาญ และเกิดทักษะในการเคลื่อนไหวกล้ามเนื้อ เช่น การอ่าน การพูด การเขียน การเล่นดนตรี กีฬา การแสดงออกทางศิลปะ เป็นต้น

3. พฤติกรรมด้านอารมณ์หรือความรู้สึก (Affective Domain) เป็นพฤติกรรมเปลี่ยนแปลงทางด้านจิตใจ เช่น เกิดความพอใจ ศรัทธา ชื่นชม เกิดรสนิยม ซาบซึ้งและเห็นคุณค่า

6. องค์ประกอบของการเรียนรู้

คอลลาร์ดและมิลเลอร์ (Dollard and Miller อ้างถึงใน จำเนียร ช่วงโชติ และคณะ 2541 : 6 - 7) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของการเรียนรู้ ไว้ดังนี้

1. สิ่งเร้า (Stimulus) สิ่งเร้าเป็นตัวการที่ทำให้บุคคลมีปฏิกิริยาโต้ตอบออกมา พฤติกรรมตอบสนองต่อสิ่งเร้าที่แสดงออกจะมีลักษณะใด อย่างไรและรุนแรงมากน้อยเพียงใดก็ขึ้นอยู่กับความมากน้อยและชนิดของสิ่งเร้า

2. แรงขับ (Drive) แรงขับเกิดจากสภาวะที่ขาดความสมดุลภายในตัวบุคคลภาวะไม่สมดุลนี้จะทำให้มีการกระตุ้นให้แสดงพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งออกมา เพื่อปรับสภาวะให้อยู่ในสภาพสมดุล แรงขับจะทำให้เกิดปฏิกิริยาหรือพฤติกรรมที่จะชักนำไปสู่การเรียนรู้ต่อไป

3. การตอบสนอง (Response) เป็นปฏิกิริยาหรือพฤติกรรมต่างๆ ที่แสดงออกมาเมื่อได้รับการกระตุ้นจากสิ่งเร้า เช่น การเคลื่อนไหว สีหน้า แววตา ท่าทาง การพูด หรือตอบสนองภายใน เช่น การรับรู้ การคิด การจำ การรู้สึก เป็นต้น

4. สิ่งเสริมแรง (Reinforcement) เป็นสิ่งที่มาเพิ่มกำลังให้เกิดการเชื่อมโยงระหว่างสิ่งเร้ากับการตอบสนองให้มีแรงขับเพิ่มขึ้น สิ่งเสริมแรงอาจเป็นได้ทั้งทางบวกและทางลบจะมีผลต่อการเรียนรู้เป็นอย่างมาก

การที่บุคคลจะเกิดการเรียนรู้ได้ดีมีประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใดนั้น จะขึ้นอยู่กับองค์ประกอบที่สำคัญๆ หลายประการ ดังนี้

1. ระบบประสาทและสมอง การเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้ต้องอาศัยการรับรู้ของระบบประสาท ทั้ง ตา หู จมูก ลิ้น และผิวหนัง ถ้าบุคคลมีความบกพร่องของระบบประสาทดังกล่าวจะทำให้การเรียนรู้บกพร่องไปด้วย เช่น หูหนวกจะมีผลต่อการเรียนรู้เรื่องเสียงและภาษาพูด ตาบอดจะไม่สามารถเรียนรู้ด้านสีหรือแสงได้ ในทำนองเดียวกัน ถ้าบุคคลมีความผิดปกติทางสมองอาจมีผลต่อความคิด ความจำ และการรับรู้ ซึ่งจะส่งผลต่อการเรียนรู้เช่นเดียวกัน

2. ระดับสติปัญญา มีความสัมพันธ์กับการเรียนรู้เป็นอย่างมาก บุคคลที่มีระดับสติปัญญาสูงจะมีความสามารถในการเรียนรู้สิ่งต่างๆ ได้มาก เรียนรู้ได้อย่างรวดเร็วถูกต้องและมีประสิทธิภาพมากกว่าบุคคลที่มีระดับสติปัญญาต่ำ บุคคลที่มีระดับสติปัญญาต่ำจะไม่สามารถเรียนรู้ในบางสิ่งบางอย่างหรือในบางเรื่องได้ เช่น บุคคลปัญญาอ่อนหรือโง่ทึบจะไม่อาจเรียนรู้เรื่องการคูณและหารได้

3. การจำและการลืม เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นควบคู่ไปกับการเรียนรู้ การจำจะช่วยให้การเรียนรู้มีประสิทธิภาพ มีความคงทนถาวรของการเรียนรู้และช่วยให้การเรียนรู้ต่อๆ ไปโดยสะดวกรวดเร็วและกว้างขวางยิ่งขึ้น ในทางตรงกันข้ามการลืมจะเป็นอุปสรรคต่อการเรียนรู้ทำให้การเรียนรู้เป็นไปอย่างลำบาก ล่าช้า และอาจไม่สามารถเรียนรู้บางสิ่งบางอย่างหรือบางเรื่องต่อๆ ไปได้

4. อารมณ์ มีผลต่อการเรียนรู้ของบุคคลโดยอาจทำให้การเรียนรู้ลดลงก็ได้ ผู้มีอารมณ์ไม่มั่นคง ขาดความมั่นใจในตนเอง ขาดความรักความอบอุ่น มีอารมณ์ว้าวุ่น อาจมีปัญหาความจำสับสน ลืมง่าย เลอะเลือนหรือเรียนได้ช้า ส่วนในกรณีของนักเรียนได้รับความรักความอบอุ่น การดูแลเอาใจใส่จากบ้านและครูจะช่วยให้การเรียนรู้กับครูที่ดนรักดีขึ้น

5. แรงจูงใจ เป็นแรงขับที่ช่วยกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ ช่วยให้การเรียนรู้เป็นไปในแนวทางที่กำหนดและบรรลุผลสำเร็จ ในการเรียนรู้ถ้าผู้เรียนมีความรู้สึกอยากเรียน เต็มใจและพร้อมที่จะเรียน เต็มใจและพร้อมที่จะเรียน แสดงว่าเกิดแรงจูงใจในการเรียนซึ่งจะส่งผลให้การเรียนรู้เป็นไปโดยสะดวก ราบรื่นรวดเร็วและมีเป้าหมาย ในทางตรงกันข้ามถ้าขาดแรงจูงใจก็จะทำให้การเรียนรู้เป็นไปอย่างล่าช้าขาดประสิทธิภาพในการเรียนรู้ ไม่เกิดการเรียนรู้เท่าที่ควรหรือเรียนรู้ได้ไม่ดีเท่าที่ควร

6. ความเหนื่อยล้า เป็นอุปสรรคที่สำคัญประการหนึ่งในการเรียนรู้ บุคคลที่เหนื่อยล้าจะมีความสามารถในการเรียนรู้ลดลง ความเหนื่อยล้าอาจเกิดขึ้นได้ทั้งทางร่างกายและทางจิตใจ ซึ่งจะมีผลกระทบไปถึงความเหนื่อยล้าทางสมองด้วย เมื่อเกิดความเหนื่อยล้าจะเกิดความรู้สึกเบื่อหน่าย ไม่อยากรับรู้ ไม่อยากคิด ไม่อยากจำ ทำให้การเรียนรู้เป็นไปอย่างยากลำบากและไม่เกิดพฤติกรรมการเรียนรู้

7. การเชื่อมโยงการเรียนรู้ หมายถึง การที่บุคคลนำประสบการณ์การเรียนรู้หรือการฝึกที่ได้รับไปแล้วมาใช้ในการเรียนรู้สิ่งใหม่ การเชื่อมโยงการเรียนรู้อาจมีได้ทั้งในทางส่งเสริมการเรียนรู้สิ่งใหม่ และในทางการขัดขวางการเรียนรู้สิ่งใหม่ อย่างไรก็ตามการเชื่อมโยงการเรียนรู้มิได้เกิดขึ้นในทุกสภาวการณ์ หรือไม่ได้เกิดขึ้นเสมอไปแต่จะเกิดขึ้นใน 2 กรณี คือ

7.1 สิ่งที่เรียนรู้ใหม่กับสิ่งที่เรียนรู้มาแล้วมีความคล้ายคลึงกัน จะทำให้การเรียนรู้บังเกิดผลเร็วยิ่งขึ้น แต่ถ้าสิ่งที่เรียนรู้ใหม่กับสิ่งที่เรียนรู้เดิมมีความคล้ายคลึงกัน การเชื่อมโยงการเรียนรู้จะลดลงหรือไม่มีการเชื่อมโยงการเรียนรู้

7.2 ผู้เรียนรู้ต้องมีความสามารถในการรับรู้และมองเห็นสภาพความคล้ายคลึง หรือความเหมือนของสิ่งที่เรียนรู้ไปแล้วกับสิ่งที่เรียนรู้ใหม่ มิฉะนั้นการเชื่อมโยงการเรียนจะไม่เกิดขึ้นและไม่ช่วยในการเรียนรู้

8. เนื้อหา ถ้าเนื้อหาที่จะเรียนมีความเหมาะสมกับอายุ ระดับสติปัญญา เหมาะสมกับสภาวการณ์แล้วจะช่วยให้เกิดการเรียนรู้ง่ายสะดวกและรวดเร็วขึ้น

9. สภาวการณ์ในการเรียนรู้ใดๆ ถ้ามีสภาวการณ์ที่เหมาะสมแล้วจะช่วยให้เกิดการเรียนรู้ได้รวดเร็วขึ้น เช่น การเรียนรู้การเล่นดนตรีของเด็กในครอบครัวที่เป็นนักดนตรี เป็นต้น

10. การฝึก เป็นการนำกิจกรรมที่เรียนรู้แล้วมาทำซ้ำอีก เพื่อให้เกิดความชำนาญและเกิดทักษะอันจะทำให้มีความถาวรหรือมีความคงอยู่ของการเรียนรู้ยาวนานยิ่งขึ้น

อาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า ในการที่จะทำให้บุคคลเกิดการเรียนรู้ได้ดี รวดเร็วมีประสิทธิภาพและมีความคงอยู่ของการเรียนรู้นานนั้นจะต้องคำนึงถึงองค์ประกอบสำคัญดังกล่าวและมีการจัดการสนับสนุนส่งเสริมต่างๆ ที่เหมาะสมด้วย

7. ทฤษฎีการเรียนรู้

ทฤษฎีการเรียนรู้มีหลายทฤษฎีด้วยกัน ซึ่งอาจจำแนกเป็น 2 กลุ่มใหญ่ๆ ดังนี้

1. ทฤษฎีความสัมพันธ์ต่อเนื่อง (Associative Theory) หมายถึง ทฤษฎีการเรียนรู้ที่เน้นความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งเร้ากับการตอบสนอง ซึ่งแบ่งออกเป็นทฤษฎีย่อยดังนี้

1.1 ทฤษฎีการวางเงื่อนไข (Classic Conditioning Theory) ซึ่งมี

1.1.1 ทฤษฎีการวางเงื่อนไขแบบคลาสสิคของพาฟลอฟ และวัตสัน

1.1.2 ทฤษฎีการวางเงื่อนไขแบบกระทำของสกินเนอร์

1.1.3 ทฤษฎีความต่อเนื่องของกัทธรี

1.2 ทฤษฎีการเชื่อมโยงของธอร์นไดค์ (Connectionism Theory)

1.3 ทฤษฎีการเสริมแรงของฮัลล์ (Reinforcement Theory)

2. ทฤษฎีการรู้คิด หรือทฤษฎีความรู้ ความเข้าใจ (Cognitive Theory) หมายถึง ทฤษฎีการเรียนรู้ที่เน้นกระบวนการความรู้ ความคิด และความเข้าใจ แบ่งออกเป็น

2.1 ทฤษฎีกลุ่มเกสตัลท์

2.2 ทฤษฎีการเรียนรู้โดยเครื่องหมายของทอลแมน

8. วิธีการเรียนรู้

ชม ภูมิภาค (อ้างถึงใน อรพินท์ ชูชม, 2524 : 105 - 107) กล่าวว่า การเรียนที่มีประสิทธิภาพ คือ การเรียนที่เต็มไปด้วยความเข้าใจ มีความคงทนในการเรียน และประหยัดแรงงาน การเรียนที่จะให้ได้ผลนั้นย่อมประกอบด้วยสิ่งสำคัญสองส่วนคือ ทัศนคติ และการจูงใจ นั่นคือ ต้องมีทัศนคติที่ดีต่อตนเอง ต่อผู้สอน ต่อสิ่งที่เรียน และมีความปรารถนาใคร่จะเรียนเห็นความสำคัญของสิ่งที่เรียน

วิธีเรียน วิธีศึกษาที่ได้ผลนั้น ได้มีผู้ทดลองแล้ว และได้ผลดังนี้

1. การทบทวนด้วยตนเอง (Self - Recitation) คือ พยายามดึงเอาความคิดสำคัญออกมาเป็นคำพูดของตนเอง พยายามเขียนออกมา เมื่อเราอ่านตอนหนึ่ง แล้วก็เลิกมองหนังสือเสีย พยายามนึก พยายามเขียนออกมาด้วยคำพูดของตนเองว่า ส่วนนั้นมีความคิดหรือแง่สำคัญอย่างไร เมื่อเขียนแล้วก็ตรวจสอบความคิดของเรากับหนังสือดูว่าเป็นอย่างไร ประโยชน์ของการทบทวนด้วยตนเองนี้เห็นได้จากการทดลองของ Gates เขาทดลองกับนักเรียนเป็นจำนวนมากในชั้นต่างๆ ในเรื่องการเรียนคำไร้ความหมายกับชีวประวัติ พบว่า หากได้ใช้เวลาประมาณ 40% หรือมากกว่านั้น ทบทวนด้วยตนเองแล้วจะมีประสิทธิภาพมากที่สุด ในกรณีคำไร้ความหมายนั้นต้องใช้เวลาทบทวนด้วยตนเองถึง 90% จึงจะได้ผลสูง เหตุที่การทบทวนด้วยตนเองมีคุณค่านั้น ก็เนื่องมาจากเราได้จัดระเบียบสิ่งที่เราอ่านให้มีความหมายต่อตัวเราด้วยตนเอง

2. การแบ่งเวลาปฏิบัติเป็นตอนๆ หลายๆ ตอน (Distrusted Practice) แบ่งเวลาเป็นตอนๆ ระยะสั้นๆ ดีกว่าใช้เวลาตลอดรวดเดียว ตอนแรกดู หัวเรื่องตลอดเสียก่อน แล้วจึงศึกษาเป็นตอนๆ แล้วมีการทบทวนเป็นตอนๆ

3. จัดสิ่งแวดล้อมให้ดี เช่น ปราศจากสิ่งรบกวน แสงสว่าง ที่นั่งสบาย

การจำ คือการคงอยู่ของสิ่งที่ได้เรียน สิ่งนี้ต้องควบคุมด้วยระบบประสาทก่อนที่คนจะพูดได้นั้น ความจำแสดงให้เห็นได้ด้วยการปฏิบัติหรือปฏิกิริยาตอบสนองแบบถ่วงเวลาเมื่อพูดไว้ภาษาเจริญขึ้นแล้วก็วัดความจำได้ด้วยการระลึกได้ การบรรยายหรืออื่นๆ ความจำนั้นอาจแสดงให้เห็นด้วยการระลึกได้ ประหยัดเวลา ดังนั้นการวัดความจำก็ใช้วิธีสามวิธีนี้ การที่จะให้จดจำได้ดีก็ขึ้นอยู่กับวิธีเรียนอยู่เป็นอันมาก การเรียนที่จะให้จดจำได้ดีก็ได้แก่ การเรียนด้วยการทบทวนด้วยตนเอง เรียนโดยแบ่งเวลาเป็นระยะสั้นๆ หยุดแล้วทบทวน และพักแล้วจึงเรียนต่อไป

9. ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

อภิญญา เจิมประไพ (2538 : 21) กล่าวว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา หมายถึง ความสามารถทางการแสดงออกซึ่งความสำเร็จของบุคคลในการเข้าถึงความรู้ใดๆ ซึ่งสามารถวัดด้วยแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทั่วไป

ศศิธร ศรีวิเชียร (2539 : 31) กล่าวว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาหมายถึง ความรู้ความสามารถหรือความสำเร็จของบุคคลอันเกิดจากการเรียนการสอน ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมซึ่งสามารถวัดได้

สนทยา เขมวิรัตน์ (2542 : 6) กล่าวว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา หมายถึง ความรู้หรือความสามารถของบุคคลที่ได้มาจากการเรียนรู้ โดยสามารถนำไปใช้แก้ปัญหาหรือศึกษาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาสามารถวัดได้ด้วยแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทั่วไป

จากความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนพอสรุปได้ว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ความรู้หรือความสามารถของบุคคลอันได้มาจากการเรียนรู้ และความสามารถในการนำความรู้ไปใช้แก้ปัญหาและศึกษาต่อได้ ซึ่งสามารถวัดได้ด้วยเครื่องมือหรือแบบทดสอบ ซึ่งผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาเป็นเรื่องสำคัญและได้รับความสนใจอย่างมากในวงการศึกษาจึงได้มีการศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา เพื่อทำให้สามารถปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพทางการเรียนการสอนก็คือความสำเร็จของหลักสูตรนั่นเอง

10. ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

เปรสก็อต (Prescott, 1961 : 14) ได้กล่าวถึง องค์ประกอบที่มีความสัมพันธ์ต่อผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา ไว้ดังนี้

1. องค์ประกอบทางด้านร่างกาย ได้แก่ อัตราการเจริญเติบโตของร่างกาย สุขภาพของร่างกาย ข้อบกพร่องทางร่างกาย และลักษณะท่าทางของร่างกาย

2. องค์ประกอบด้านความรัก ได้แก่ ความสัมพันธ์ระหว่างบิดามารดา ความสัมพันธ์ระหว่างบิดามารดาและบุตร ความสัมพันธ์ระหว่างบุตร และความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัว เป็นต้น

3. องค์ประกอบด้านวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม ได้แก่ ขนบธรรมเนียมความเป็นอยู่ของครอบครัว สภาพแวดล้อมทางบ้าน การอบรมทางบ้านและฐานะทางบ้าน เป็นต้น

4. องค์ประกอบด้านความสัมพันธ์ในหมู่เพื่อนวัยเดียวกัน

5. องค์ประกอบด้านการพัฒนาการของตน ได้แก่ สติปัญญา ความสนใจ เจตคติ และแรงจูงใจ

6. องค์ประกอบด้านการปรับตัว ได้แก่ ปัญหาด้านการปรับตัว การแสดงอารมณ์

คลอสไมเออร์ (Klausmeir, 1961 : 28 - 29) ได้ศึกษาองค์ประกอบที่เป็นตัวกำหนดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่เกี่ยวข้องกับการที่นักเรียนจะประสบความสำเร็จ หรือความล้มเหลวในชีวิตว่านอกจากจะเกิดกับตัวนักเรียนและครูผู้สอนแล้วยังมีองค์ประกอบอื่นๆ ที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ซึ่งเคลาเมียร์ได้เสนอรูปแบบขององค์ประกอบเหล่านี้ไว้ 6 ประการ คือ

1. ลักษณะของผู้เรียน ได้แก่ ความพร้อมทางด้านสมอง สติปัญญา ความรู้ในวิชาที่สอน การพัฒนาความรู้ทักษะร่างกาย

2. ลักษณะทางด้านจิตใจ ได้แก่ ความสนใจ แรงจูงใจ เจตคติและค่านิยมความเข้าใจเกี่ยวกับตนเอง ความเข้าใจในสถานการณ์ อายุและเพศ

3. คุณลักษณะของผู้สอน ได้แก่ สติปัญญา ความรู้ในวิชาที่สอน การพัฒนาความรู้ทักษะทางด้านร่างกาย ลักษณะทางจิตใจ สุขภาพ ความเข้าใจเกี่ยวกับตนเอง อายุและเพศ

4. พฤติกรรมระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน ได้แก่ ปฏิสัมพันธ์ระหว่างการดำเนินการเรียนการสอน คือ ปฏิสัมพันธ์ระหว่างความรู้ ความคิด วิธีที่ครูนำมาสอน ทักษะทางร่างกายกับความรู้สึกของกลุ่ม ได้แก่ โครงสร้างเจตคติ ความสามัคคี และการเป็นผู้นำ

5. คุณลักษณะพฤติกรรมเฉพาะตัว ได้แก่ การตอบสนอง เครื่องมือและอุปกรณ์

6. แรงผลักดันภายนอก ได้แก่ ครอบครัว สิ่งแวดล้อม และอิทธิพลทางศิลปวัฒนธรรม

บลูม (Bloom, 1976 : 173) ได้ทำการศึกษาวิจัยตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนพบว่ามีตัวแปร 3 ประการที่เกี่ยวข้อง

1. พฤติกรรมด้านความรู้ความสามารถทั้งหลายของผู้เรียน ซึ่งประกอบด้วยความสามารถพื้นความรู้ของผู้เรียนและความถนัด

2. คุณลักษณะทางจิตใจ หมายถึง ประสิทธิภาพของผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ใหม่ ได้แก่ ความสนใจ เจตคติต่อเนื้อหา สถาบัน ระบบการเรียนการสอน และการยอมรับความสามารถของตนเอง

3. คุณภาพการสอน หมายถึง ประสิทธิภาพของผู้เรียนจะได้รับผลสำเร็จในการเรียนรู้ ได้แก่ การได้รับคำแนะนำ การมีส่วนร่วมในการเรียนการสอน การเสริมแรงจากครู การแก้ไขข้อบกพร่อง และการรู้ผลสะท้อนกลับของการกระทำของตนว่าถูกต้องหรือไม่

สมาคมเพื่อการพัฒนาหลักสูตร (Association for Supervision and Curriculum Development, A.S.C.D อ้างถึงใน สุนันท์ สังข์อ่อน, 2531 : 95) ได้อธิบายถึงองค์ประกอบที่มีความสัมพันธ์ต่อผลสัมฤทธิ์ที่ต้องการให้เกิดขึ้นในตัวผู้เรียน คือ ลักษณะผู้เรียน และบรรยากาศการเรียนการสอน

1. ลักษณะของผู้เรียนที่ต้องตระหนักถึง ได้แก่

1.1 ตัวแปรทางกายภาพ ได้แก่ อายุ เพศ ชนชั้นทางสังคม ระดับวุฒิภาวะ

1.2 ตัวแปรทางจิตวิทยา ได้แก่ ระดับการพัฒนาทางสติปัญญา ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแบบการคิด มโนภาพเกี่ยวกับตนเอง แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์

2. ลักษณะบรรยากาศการเรียนการสอน ได้แก่

2.1 ตัวแปรทางกายภาพ ได้แก่ ลักษณะเนื้อหา สื่อการเรียน การลำดับเนื้อหา

2.2 ตัวแปรด้านพฤติกรรมของครู ได้แก่ พฤติกรรมการสอนของครู เทคนิคการจัดการ

2.3 ตัวแปรด้านบุคลิกภาพของครู ได้แก่ ลักษณะที่เป็นมิตร อบอุ่น การใช้วินัย

11. ปัจจัยที่สัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

จากทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบที่มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นว่ามีองค์ประกอบหรือปัจจัยต่างกันไป ผู้วิจัยจึงได้นำแนวคิดดังกล่าวมาสังเคราะห์ ได้ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 6 ด้าน คือ ด้านเจตคติต่อการเรียน ด้านพฤติกรรมทางการเรียนของนักศึกษา ด้านด้านความสัมพันธ์กับกลุ่มเพื่อน ด้านครอบครัว ด้านพฤติกรรมการสอนของครูผู้สอน และด้านการบริการของสถานศึกษา โดยรายละเอียดของปัจจัยแต่ละด้านได้ศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้องไว้ ดังนี้

1. ครอบครัวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

พรรณทิพย์ ศิริวรรณบุศย์ (2540 : 2 - 15) ให้ความหมายของครอบครัว ว่าครอบครัวความหมายตามพจนานุกรม หมายถึง ผู้ร่วมครัวเรือน ได้แก่ สามี ภรรยาและบุตร นอกจากนี้นักสังคมวิทยา นักจิตวิทยา ต่างก็ให้ความหมายของครอบครัวในลักษณะที่แตกต่างกัน ในความหมายทางสังคมวิทยา ครอบครัวคือ รูปแบบของการที่บุคคล 2 คน หรือกลุ่มบุคคลสร้างแบบ (Pattern) หรือโครงสร้าง (Structure) ของการอยู่ร่วมกัน ในความหมายของนักจิตวิทยา ครอบครัวคือสถาบันทางสังคมแห่งแรกที่มนุษย์สร้างขึ้นจากความสัมพันธ์ที่มีต่อกัน เพื่อเป็นตัวแทนของสถาบันสังคมภายนอกที่จะปลูกฝังความเชื่อ ค่านิยม และทัศนคติกับสมาชิกรุ่นใหม่ของสังคมที่มีชีวิตอุบัติขึ้นในครอบครัว และได้กล่าวถึงความสำคัญของครอบครัวต่อสมาชิก ไว้ว่า

ความสำคัญของครอบครัวที่มีต่อสมาชิกของครอบครัวแต่ละบุคคลนั้นมีผลต่อการพัฒนาตนทุกด้านของบุคคลมาก เพราะครอบครัวเป็นสถาบันทางสังคมสถาบันแรกของมนุษย์ แม้ครอบครัวจะมีวิวัฒนาการมาหลายรูปแบบ แต่ครอบครัวทุกรูปแบบมีความสำคัญเหมือนกันต่อสมาชิกในประเด็นหลักต่อไปนี้

1. ความสำคัญของความสัมพันธ์ระหว่างแม่กับลูก ซึ่งปรากฏในทุกลักษณะของครอบครัวอย่างน้อยที่สุดเมื่อเด็กอยู่ในวัยทารก

2. ความสำคัญของความสัมพันธ์ระหว่างสามีภรรยา ถ้าความสัมพันธ์นี้ดีครอบครัวก็จะมั่นคง และสร้างสรรค์ สมาชิกในครอบครัวก็จะพัฒนาไปสู่ความสำเร็จในชีวิต

ความสำเร็จในหน้าที่ของครอบครัวที่มีต่อบุคคลจะปรากฏในทุกวัฒนธรรม คือ ให้บทเรียนในการต่อสู้ชีวิต บทบาทเพศทั้งชายและหญิง ค่านิยม ทัศนคติในการประกอบอาชีพและสุนทรียภาพแห่งชีวิต

สจ๊วต เอ ควีน (Stuart A. Queen อ้างถึงใน พรรณทิพย์ ศิริวรรณบุศย์, 2540 : 17) กล่าวว่าแม้ครอบครัวจะมีหลายรูปแบบ แต่เราไม่สามารถบอกได้ว่าครอบครัวแบบใดดีที่สุด เพราะลักษณะของครอบครัวแต่ละแบบนั้นเหมาะสมกับสภาพสังคมแต่ละสังคมแต่ละกลุ่มอาจคิดว่าครอบครัวของเราดีที่สุด ครอบครัวของสังคมอื่นแปลกและผิด เพราะไม่เหมือนของเรา

พรรณทิพย์ ศิริวรรณบุศย์ (2540 : 21) กล่าวถึง หน้าที่ของครอบครัวสมัยใหม่ไว้ดังนี้

1. หน้าที่ด้านเศรษฐกิจ

ในสมัยโบราณคนในครอบครัวเดียวกันต้องช่วยกันทำมาหากิน ลูกต้องรับภารกิจของพ่อแต่ยังไม่ได้เป็นเจ้าของจนกว่าพ่อจะตาย ครอบครัวเป็นผู้ผลิตและผู้บริโภค ในปัจจุบันการผลิตต่างๆ ถูกตัวแทนนอกครอบครัวรับไปทำแทนทั้งสิ้น นอกจากนั้นยังมาจากต่างประเทศ อาหารที่เคยทำในบ้านก็มีตัวแทนทำนอกบ้าน ในสังคมปัจจุบันสิ่งต่างๆ อาจหาซื้อได้ไม่ว่าอาหารหรือเสื้อผ้า นอกจากนั้นยังมีเครื่องมือเครื่องใช้ทุ่นแรง

การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจทำให้แม่บ้านออกไปทำงานหาเงินนอกบ้าน ขณะนี้ถ้าทำงานอย่างเดียวกันผู้หญิงก็ได้ค่าแรงเท่ากับผู้ชาย อาชีพแทบทุกอย่างเปิดรับผู้หญิง ฉะนั้นจากสภาพการณ์ทางเศรษฐกิจผู้หญิงหลายๆ คนจึงจำเป็นต้องทำงานนอกบ้าน เพื่อหารายได้มาสำหรับการดำรงชีวิตในครอบครัว

2. หน้าที่ในการให้การศึกษา

ในสมัยก่อนแม่สอนเรื่องการบ้านการเรือนให้ลูก สอนให้อ่าน เขียน หรือทำเลขง่ายๆ แต่ทุกวันนี้เด็กใช้เวลาในโรงเรียน หรือในการเรียนมากกว่าอยู่บ้าน กินข้าวกลางวันที่โรงเรียนถึงบ้านในเวลาเย็น โรงเรียนเลิกก็มีกิจกรรมนอกหลักสูตร แม้แต่วันเสาร์ ทุกวันนี้แต่ละคนมุ่งจะเรียนให้ได้รับปริญญาสูงสุดเท่าที่จะเรียนได้ แต่กระนั้นครอบครัวก็ยังเป็นตัวแทนวัฒนธรรมที่จะถ่ายทอดขนบธรรมเนียมและประเพณี ความเชื่อ ค่านิยม งานอดิเรกและกิจกรรมที่จะเรียนได้ในบ้านเด็กซึ่งจะเรียนจากที่อื่นไม่ได้ เด็กที่ได้รับการเลี้ยงดูจากครอบครัวที่ทำอะไรๆ ร่วมกัน จะต่างจาก

เด็กที่จากบ้านที่ต่างคน ต่างอยู่ ต่างทำ การปฏิบัติและดำเนินชีวิตในครอบครัวเป็นตัวแทนในการเรียนที่เข้มแข็งกว่าจะเรียนจากหนังสือที่โรงเรียน ถ้าครอบครัวไม่ยอมทำอะไรเลยก็จะสูญเสียหน้าที่ทางการศึกษาและเด็กที่ดีจะขาดความสนับสนุนที่ควรได้จากครอบครัว และครอบครัวในปัจจุบันส่วนใหญ่ก็จะให้การสนับสนุนบุตรธิดาทางด้านการศึกษาอย่างเต็มที่ เพื่อที่จะได้เป็นผู้ที่มีความรู้และสามารถนำความรู้ไปประกอบอาชีพได้ แต่ทั้งนี้ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวก็เป็นสิ่งสำคัญที่จะมองข้ามไม่ได้ ฐานะทางเศรษฐกิจทำให้บุคคลมีความแตกต่างกัน บุคคลที่มีฐานะดีจะใช้วิถีชีวิตอย่างมีคุณภาพ เช่น กินดี อยู่ดี เรียนในโรงเรียนที่ดี และมีพาหนะอย่างดีใช้ ในทางตรงข้ามบุคคลที่มีฐานะไม่ดีจะดำเนินชีวิตด้วยความยากลำบาก เช่น กินอาหารที่ไม่ดี อยู่อย่างลำบาก เรียนโรงเรียนที่ไม่มีคุณภาพ และต้องนั่งรอรถประจำทางหรือเดินเท้าไปโรงเรียน เป็นต้น ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวมีความสำคัญต่อการส่งเสริมการศึกษาของบุตรธิดา เพราะว่าในการศึกษาระดับใดก็ตามจำเป็นต้องใช้เงินเป็นส่วนส่งเสริมและสนับสนุน ดังเช่นนักศึกษาที่ยากจนประสบปัญหาในการทำรายงานต่างๆ ส่งอาจารย์หรือนักศึกษาบางคนต้องทำงานพิเศษเพื่อแลกกับการนำเงินมาใช้จ่ายในการเรียน ซึ่งบางคนต้องการที่จะมีอุปกรณ์การเรียนบางอย่างที่สำคัญในการเรียน เช่น คอมพิวเตอร์ ปากกาเขียนแบบ ซึ่งมีความจำเป็นทางด้านอุตสาหกรรม ดังนั้นนักศึกษาเหล่านี้จึงขาดโอกาสที่จะได้เรียนอย่างเต็มที่ ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวแต่ละครอบครัวจึงมีความแตกต่างกัน

3. หน้าที่ในการปกป้องสวัสดิภาพ

ครอบครัวต้องปกป้องสวัสดิภาพของสมาชิก อาจอาศัยตำรวจหรือหน่วยงานอื่นๆ เช่น สาธารณสุข ยา ประกันชีวิต การป้องกัน ไปโรงพยาบาลเพื่อให้หายจากป่วยไข้ เด็กที่ถูกครอบครัวทอดทิ้ง กรมประชาสงเคราะห์จะดูแล อายุเท่าไรจึงจะทำงานได้ ควรจะทำกี่ชั่วโมง สมาคมสุขภาพจิต สมาคมครูผู้ปกครองไม่เพียงแต่ช่วยปกป้องเด็ก แต่ช่วยให้มีความรู้สึกอบอุ่นปลอดภัยในการเลี้ยงดู

4. หน้าที่ในการสันทนาการ

มีสันทนาการซึ่งเป็นส่วนสำคัญของชีวิตครอบครัวในปัจจุบัน เช่น ฟุตบอล บาสเกตบอล ภาพยนตร์ การใช้เวลาสันทนาการร่วมกันนั้น จะทำให้ความสัมพันธ์ในครอบครัวดีขึ้น

5. หน้าที่ทางศาสนา

การศาสนาในบ้านเรามีน้อยลงไปเรื่อยๆ เพราะความไม่สะดวก คนหนุ่มสาวไม่สนใจการเข้าวัด ในชนบทเวลามีงานวัดก็เข้าไปเพื่อสนุกมากกว่าที่จะสนใจกับพิธีศาสนา ความเชื่อพื้นฐานต่างๆ เด็กก็มักจะได้จากครอบครัว ครอบครัวควรช่วยให้เขามีปรัชญาชีวิต ศีลธรรมที่เขามี เขาได้มาจากครอบครัวของเขาเอง

6. หน้าที่ในการให้ความรัก

เมื่อการทำหน้าที่อื่นๆ ลดลง การทำหน้าที่ให้ความรักมีความสำคัญยิ่งขึ้นๆ ความรักใคร่ใกล้ชิดในครอบครัวช่วยคุ้มกันในโลกแห่งการแข่งขันชิงดีในปัจจุบัน บิดามารดาตระหนักถึงความสำคัญของความรักของพ่อแม่ต่อเด็ก เพราะเป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้พัฒนาการเด็กก้าวหน้าขึ้น

7. หน้าที่ทางชีววิทยาของครอบครัว

ครอบครัวมีหน้าที่ทำให้เกิดบุตรเมื่อมนุษย์สามารถสืบพันธุ์อยู่ต่อไปได้ เด็กที่เกิดไม่ถูกกฎหมาย ในครอบครัวที่ไม่ต้องการมักจะเป็นปัญหาและภาระของสังคม ซึ่งมีอยู่มากในสังคมไทย ดังนั้นทุกชีวิตที่เกิดต้องมีสิทธิที่จะได้รับความรักความเอาใจใส่

จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง พบว่า ครอบครัวเป็นสถาบันทางสังคมสถาบันแรกที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาคุณภาพและการศึกษาของประชากรในสังคม ดังนั้น ความรัก ความเข้าใจ ทำให้เกิดความอบอุ่นกับสมาชิกในครอบครัว และเป็นปัจจัยที่สำคัญยิ่งต่อการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ของประเทศ รวมไปถึงการพัฒนาด้านการศึกษา ถ้าครอบครัวมีความพร้อมในด้านต่างๆ และให้การสนับสนุนทางด้านการศึกษาแต่บุตรธิดาอย่างเต็มที่ด้วยแล้ว จึงนับได้ว่าครอบครัวเป็นปัจจัยหนึ่งที่สัมพันธ์ต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

2. เจตคติต่อการเรียนกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

คำว่า "เจตคติ" เป็นคำศัพท์ที่มีความหมาย เช่นเดียวกับคำว่า "ทัศนคติ" ตรงกับศัพท์ภาษาอังกฤษว่า "Attitude"

บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์ (2534 : 112) อธิบายความหมายว่า เจตคติหมายถึงกริยาท่าทีรวมๆ ของบุคคลที่เกิดจากความพร้อม หรือความโน้มเอียงของจิตใจ ซึ่งแสดงออกต่อสิ่งเร้าหนึ่งๆ โดยแสดงออกมาในทางสนับสนุน ซึ่งมีความรู้สึกเห็นดีเห็นชอบต่อสิ่งเร้านั้นหรือในทางต่อต้านซึ่งมีความรู้สึกไม่เห็นดีเห็นชอบต่อสิ่งเร้านั้น

สมบูรณ์ ชิดพงษ์ (2541 : 93) กล่าวว่า เจตคติ หรือ ทัศนคติเป็นความรู้สึกอย่างมั่นคงของบุคคลที่มีต่อวัตถุ เรื่องราว หรือเหตุการณ์อย่างใดอย่างหนึ่ง โดยความรู้สึกนั้นอาจเป็นไปได้ในทางบวก ทางลบ เป็นกลางหรือเฉย

ร็อบบิ้น (Robbin, 1993 : 117) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของเจตคติไว้ 3 ประการคือ

1. องค์ประกอบทางด้านพุทธิพิสัย (Cognitive Component) คือ ความเชื่อถือ ความรู้หรือความคิดต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

2. องค์ประกอบทางด้านจิตพิสัย (Affective Component) คือ ความตั้งใจที่จะแสดงอารมณ์หรือความรู้สึกซึ่งจะมีผลต่อการแสดงออกของบุคคลนั้น

3. องค์ประกอบทางด้านพฤติกรรม (Behavior Component) คือ ความตั้งใจที่จะแสดงออกในทางหนึ่งต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

ดังนั้นองค์ประกอบของเจตคติทั้ง 3 ประการ จึงมีความสัมพันธ์กันระหว่างเจตคติกับพฤติกรรม

แอนด์เดอร์สัน (Anderson, 1981 : 185 - 188) ได้รวบรวมและวิเคราะห์ เจตคติมีคุณลักษณะร่วม 5 ประการดังนี้คือ

1. เป็นลักษณะที่แสดงออกทางอารมณ์ สามารถเปลี่ยนแปลงได้ตามกาลเวลา

2. มีเป้าหมายต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

3. มีทิศทาง อาจจะเป็นเจตคติที่ดีหรือไม่ดี ชอบหรือไม่ชอบเป้าหมายนั้น

4. มีความเข้ม อาจมีเจตคติมากหรือน้อยเพียงใด

5. มีความคงเส้นคงวา

กฤษณา ศักดิ์ศรี (2530 : 185 - 188) ได้กล่าวถึง คุณลักษณะสำคัญๆ ของเจตคติไว้สรุปได้ดังนี้

1. เจตคติจากการเรียนรู้หรือประสบการณ์ ไม่ได้ติดตัวมาตั้งแต่กำเนิด เมื่อเด็กเกิดการเรียนรู้จะมีความรู้สึกและความคิดเห็นต่อสิ่งที่เรียนรู้นั้นได้ นั่นคือการเกิดเจตคติ

2. เจตคติเป็นสิ่งที่เปลี่ยนแปลงได้ ความชอบหรือความเกลียดในเรื่องใด ไม่ใช่ว่าจะต้องเป็นอย่างนั้นตลอดไป แต่อาจเปลี่ยนแปลงตรงข้ามก็ได้ถ้าสิ่งแวดล้อมเปลี่ยนไป

3. เจตคติเป็นตัวกำหนดพฤติกรรม ทำให้ทราบได้ว่าบุคคลใดมีเจตคติต่อเรื่องใดเรื่องหนึ่งในเชิงบวกหรือเชิงลบ โดยสังเกตจากพฤติกรรมที่บุคคลนั้นแสดงออกด้วย

4. เจตคติเป็นสิ่งซับซ้อน มีที่มาสลับซับซ้อน ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลายอย่าง เช่น ประสบการณ์ การเรียนรู้ ความรู้สึก ความคิดเห็น อารมณ์ สิ่งแวดล้อม เป็นต้น เจตคติจึงผันแปรได้ตามการเปลี่ยนแปลงของสิ่งเหล่านี้

5. เจตคติเกิดจากการลอกเลียนแบบ สามารถถ่ายทอดไปยังบุคคลอื่นได้ บุคคลย่อมคล้อยตามผู้ที่ตนเคารพรัก พอใจ หรือศรัทธาทำให้เกิดความนิยมชมชอบในพฤติกรรมของบุคคลนั้นและเลียนแบบพฤติกรรมนั้น

6. เจตคติมีทิศทางและความเข้มข้น เจตคติมี 2 ทิศทาง ได้แก่ เชิงบวก คือ เห็นด้วยหรือสนับสนุนและเชิงลบคือ ต่อต้าน ไม่เห็นด้วย ส่วนที่เข้มข้นของเจตคติคือ ปริมาณความมากน้อยของความรู้สึก เช่นเห็นด้วยอย่างยิ่งแสดงว่าเจตคตินั้นมีความเข้าสูง ถ้าเห็นด้วยเล็กน้อยแสดงว่าเจตคติมีความเข้มต่ำ

7. เจตคติอาจเกิดขึ้นจากความมีจิตสำนึก หรือไร้จิตสำนึก กล่าวคือ ถ้าเจตคติเกิดขึ้นจากที่บุคคลได้คิดพิจารณาวิเคราะห์หาเหตุจนแน่ใจว่าผิดหรือไม่ ดีหรือไม่ดีประการใดถือว่าเป็นเจตคติที่เกิดจากการมีจิตสำนึกแต่ถ้าเจตคติที่เกิดขึ้นโดยไม่มีการคิดพิจารณาและไตร่ตรองถือว่าเป็นเจตคติที่เกิดขึ้นโดยไม่มีการคิดพิจารณาและไตร่ตรองถือว่าเป็นเจตคติที่เกิดจากจิตไร้สำนึก

8. เจตคติเป็นสิ่งที่คงทนพอควร เจตคติบางอย่างเกิดขึ้นแล้วเปลี่ยนแปลงได้ยาก โดยเฉพาะเจตคติที่เกิดจากการสั่งสมประสบการณ์ที่ยาวนาน

9. เจตคติของบุคคลแต่ละคนต่อสิ่งเดียวกันย่อมแตกต่างกันได้ ขึ้นอยู่กับประสบการณ์ที่แตกต่างกันของแต่ละบุคคล

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า เจตคติมีความสัมพันธ์ต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เพราะหากว่านักศึกษามีเจตคติที่ดีต่อการเรียนแล้วย่อมทำให้นักศึกษาเกิดความสนใจและตั้งใจในการเรียน ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการเรียนรู้ที่ดี

3. พฤติกรรมทางการเรียนของนักศึกษากับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ผู้เรียนเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดในระบบการเรียนการสอน ซึ่งการเรียนการสอนจะบรรลุผลสำเร็จได้นั้นย่อมขึ้นอยู่กับคุณลักษณะของผู้เรียนหลายประการ เช่น ความถนัด ความรู้พื้นฐานเดิม ความพร้อม ความสนใจและความพากเพียรในการเรียน ทักษะในการเรียนรู้ ความสามารถในการเข้าใจสิ่งที่เรียน

การเรียนรู้เป็นพื้นฐานของการดำเนินชีวิต ซึ่งผลของการเรียนรู้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมใน 3 ด้าน คือ

1. ความรู้ เช่น ความคิดความเข้าใจ และความจำในเนื้อหาสาระต่างๆ เป็นต้น
2. ทักษะ เช่น การพูด การกระทำ และการเคลื่อนไหวต่างๆ เป็นต้น
3. ความรู้สึก เช่น เจตคติ จริยธรรม และค่านิยม เป็นต้น

การเรียนรู้เป็นกระบวนการของการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม อันเนื่องมาจากประสบการณ์ที่แต่ละบุคคลได้รับมา ผลจากการเรียนรู้จะช่วยให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในด้านความรู้ ทักษะ และความรู้สึก โดยกระบวนการเรียนรู้จะเป็นไปตามขั้นตอน ซึ่งการเรียนรู้ก็คือ พฤติกรรมทางการเรียนนั่นเอง ซึ่งพฤติกรรมการเรียนอาจแบ่งออกเป็น 3 ประเภท ดังนี้

1. การใช้เวลาเรียน ได้แก่ การรู้จักเวลาในการเรียนและการทำงานได้อย่างเหมาะสม โดยรู้จักการแบ่งหรือลำดับเวลาการเรียนและการทำงานว่าควรทำเรื่องใดก่อนและเรื่องใดหลัง ไม่ผัดผ่อน หลีกเลี่ยง รอเวลาทำในเวลากระชั้นชิด โดยการกำหนดหรือทำตารางเวลาซึ่งตารางเวลาสามารถช่วยเตือนและช่วยแบ่งเวลาให้ผู้เรียนได้ดีและเหมาะสม

2. วิธีการเรียน ได้แก่ การรู้จักใช้วิธีการอ่าน การจดคำบรรยาย และการจำที่มีประสิทธิภาพ รู้จักค้นคว้าหาความรู้จากแหล่งข้อมูลต่างๆ สร้างสมาธิในระหว่างที่เรียน พยายามทบทวนบทเรียนอย่างสม่ำเสมอ อ่านหนังสือเรียนล่วงหน้าก่อนเข้าเรียน ตั้งคำถามที่ดีและมีประโยชน์เพื่อถามอาจารย์ผู้สอน หรือค้นคว้าคำตอบด้วยตนเอง รู้จักแลกเปลี่ยนความรู้ ความเข้าใจต่างๆ กับเพื่อน

3. รับผิดชอบในการงานที่ได้รับมอบหมาย ได้แก่ การทำงานที่ได้รับมอบหมายด้วยความมีระเบียบเรียบร้อยซึ่งทำให้งานมีประสิทธิภาพ มีการวางแผนตระเตรียมงานก่อนลงมือทำงาน ส่งงานที่ได้รับมอบหมายตามกำหนดเวลา ไม่สะสมงานและทำในเวลากระชั้นชิด

ดังนั้นการเรียนจึงเป็นเทคนิคอย่างหนึ่งที่เป็นส่วนส่งเสริมการเรียน ซึ่งถ้านักศึกษามีพฤติกรรมทางการเรียนที่ปฏิบัติเป็นประจำ พฤติกรรมการเรียนของนักศึกษานั้น ย่อมที่จะทำให้การเรียนของนักศึกษามีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยพฤติกรรมทางการเรียนของนักศึกษามีผู้ให้ความหมายและทำวิจัย ดังนี้

คาร์โรล (Carroll, 1963 : 730) ได้กล่าวว่า กระบวนการเรียนการสอนถ้าคุณภาพการสอนของครูสูง นักเรียนก็มีความเข้าใจในวิธีสอน นักเรียนมีความถนัด มีความพากเพียรสูง และมีเวลาในการเรียนเพียงพอแล้ว ผลสัมฤทธิ์ในการเรียนจะสูงตามไปด้วย

ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์ (2538 : 1) กล่าวว่า นิสัยในการเรียน หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกอย่างสม่ำเสมอ เป็นพฤติกรรมที่แสดงถึงความพึงพอใจ และมุ่งมั่นที่จะศึกษาหาความรู้ให้บรรลุความสำเร็จ ซึ่งพฤติกรรมดังกล่าวนี้ประกอบด้วยความตั้งใจ และการเอาใจใส่ในการเรียน การวางแผนในการเรียนและการจัดกระบวนการเรียน ความมุ่งหมายที่จะแสวงหาความรู้และพัฒนาการเรียนให้ดีขึ้นเรื่อยๆ

โสภา ชูพิกุลชัย (2534 : 111) กล่าวว่า พฤติกรรมในการเรียน หมายถึง การกระทำหรือกิจกรรมที่นักเรียนแสดงออกมาด้านการเรียน การตอบสนองหรือปฏิกิริยาที่นักเรียนมีต่อประสบการณ์และสิ่งแวดล้อมในขณะเรียน

จากเอกสารและผลงานการวิจัยดังกล่าว สรุปได้ว่า นิสัยในการเรียนหรือพฤติกรรมทางการเรียนของนักศึกษา ก็คือการปฏิบัติหรือการกระทำที่นักศึกษากระทำเป็นประจำในการเรียน ซึ่งอาจสัมพันธ์ต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาได้

4. พฤติกรรมการสอนของครูผู้สอนกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ผู้สอน หรือครู เป็นองค์ประกอบสำคัญที่จะทำให้การเรียนการสอนบรรลุตามวัตถุประสงค์ ซึ่งจะขึ้นอยู่กับคุณลักษณะหลายประการ ได้แก่ คุณลักษณะด้านพุทธิพิสัย เช่น ความรู้ความสามารถ ความรู้จะจำแนกเป็นความรู้ในเนื้อหาสาระที่สอน ความรู้ในเทคนิคการสอนต่างๆ ความรู้ในสภาพแวดล้อมอื่นๆ และขึ้นอยู่กับคุณลักษณะด้านจิตพิสัย เช่น ความตั้งใจในการสอน

เมื่อกล่าวถึงการสอนกิจกรรมส่วนใหญ่จะมุ่งเน้นไปที่ผู้สอน ซึ่งในสภาพการเรียนการสอนมีอยู่ 3 ส่วน คือ ส่วนของผู้สอน ส่วนของผู้เรียนและปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน การเตรียมตัวเพื่อกระทำการสอนในระดับใดก็ตาม สิ่งสำคัญและจำเป็นของตัวผู้สอนอันดับแรกคือ ต้องมีพื้นฐานทางวิชาการอย่างดี มีความเชี่ยวชาญในวิชาชีพ รวมถึงมีความรู้ในวิธีการ และกลวิธีการสอน พฤติกรรมการสอนของอาจารย์ผู้สอน นับว่าเป็นกระบวนการหนึ่งของกระบวนการเรียนการสอนซึ่งมีความสำคัญอย่างยิ่ง ในการที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจในการเรียนการสอนสูงสุด

กรมวิชาการ (อ้างถึงใน มาลี จุฑา, 2542 : 72) ได้ทำการจัดประชุมปฏิบัติการเรื่องการสร้างรูปแบบพฤติกรรมการสอนเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียน ตามหลักสูตรระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา โดยที่ประชุมได้สรุปผลถึงปัจจัยหรือองค์ประกอบที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ที่ดีของนักเรียนมี 5 องค์ประกอบ คือ

1. คุณลักษณะของครู ครูที่มีคุณภาพควรมีพฤติกรรมดังนี้
   1.1 เป็นผู้มีความรับผิดชอบ ซึ่งมีดังนี้
      1.1.1 เข้าสอนตรงเวลา
      1.1.2 ตรวจงานสม่ำเสมอ
      1.1.3 ไม่ทิ้งห้องสอน
      1.1.4 ไม่มาสาย

1.1.5 ปฏิบัติงานตามที่ได้รับมอบหมายเสร็จตามเวลาที่กำหนด

1.2 มีมาตรฐานการปฏิบัติงานคือ

1.2.1 จัดทำแผนการสอนและโครงการสอนตลอดภาคเรียนหรือตลอดปีการศึกษา

1.2.2 ดำเนินการสอนตามแผนการสอนหรือโครงการสอนนั้นๆ

1.2.3 เข้าสอนและเลิกสอนตามเวลาที่กำหนดในตารางสอน

1.2.4 กำหนดปฏิทินปฏิบัติงานของดนตลอดภาคเรียนและตลอดปีการศึกษา

2. การจัดกระบวนการเรียนการสอน ควรดำเนินการดังนี้

2.1 ดำเนินการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ

2.2 ใช้เทคนิคการสอนหลายๆ วิธี

2.3 ใช้และพัฒนาสื่อการสอนให้มีประสิทธิภาพ

3. การจัดสภาพแวดล้อมในชั้นเรียน ควรดำเนินการดังต่อไปนี้

3.1 ควรและนักเรียนร่วมกันดกแต่งห้องเรียนให้สะอาดและสวยงาม

3.2 ครูและนักเรียนร่วมกันจัดมุมประสบการณ์เสริมหลักสูตร

3.3 ครูและนักเรียนร่วมกันจัดแสดงผลงานของนักเรียน

3.4 ครูและนักเรียนร่วมกันจัดกิจกรรมต่าง ๆ เสริมในหลักสูตรและนอกหลักสูตร

3.5 ครูและนักเรียนร่วมกันจัดที่นั่งนักเรียนหลาย ๆ รูปแบบ

3.6 ครูและนักเรียนร่วมกันจัดบรรยากาศที่ดีในชั้นเรียน

4. การจัดสภาพแวดล้อมนอกชั้นเรียน ควรดำเนินการดังนี้

4.1 ครูและนักเรียนร่วมกันจัดบริเวณโรงเรียนให้สะอาดร่มรื่น สวยงามและปลอดภัย

4.2 ครูและนักเรียนร่วมกันจัดกิจกรรมในวันสำคัญต่าง ๆ หรือในโอกาสที่เหมาะสม

4.3 ครูและนักเรียนร่วมกันจัดกิจกรรมรักษาสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียน

4.4 ครูและนักเรียนร่วมกันส่งเสริมการใช้บริการจากห้องสมุด

5. ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับผู้ปกครองและชุมชน

5.1 ครูควรสร้างสัมพันธ์อันดีกับผู้ปกครองและชุมชน

5.2 ครูควรติดต่อกับผู้ปกครองอย่างสม่ำเสมอเพื่อแจ้งผลการเรียนของนักเรียน

5.3 ครูควรนำทรัพยากรในท้องถิ่นมาช่วยพัฒนาการเรียนการสอน

5.4 ครูควรเชิญผู้ปกครองมาเข้าร่วมกิจกรรมของโรงเรียน

5.5 ครูควรเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ในชุมชน

บุญสม สุขุมาลพงษ์ (2536 : 8) กล่าวว่า พฤติกรรมการสอน หมายถึงการแสดงออกซึ่งกริยาอาการท่าทางในการทำกิจกรรมของครูผู้สอนที่สามารถสังเกตได้ในการสอนแต่ละครั้ง

จากเอกสารและงานการวิจัยที่ศึกษาทั้งหมด พบว่า พฤติกรรมการสอนของอาจารย์ผู้สอนมีอิทธิพลและมีความสำคัญต่อนักศึกษาเป็นอย่างมาก โดยถ้าพฤติกรรมการสอนนั้นมีคุณภาพและมีประสิทธิภาพก็อาจส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาได้

5. ความสัมพันธ์กับกลุ่มเพื่อนกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

อารี พันธ์มณี (2540 : 93) อธิบายว่า โดยธรรมชาติมนุษย์เป็นสัตว์สังคม มนุษย์ต้องอยู่ในสังคมร่วมกลุ่มหรือร่วมสถาบันเดียวกัน บุคคลจะโดดเดี่ยวโดยขาดเพื่อนไม่ได้ เพื่อนเป็นบุคคลที่เรารักใคร่สนิทสนมดังคำกล่าวว่า "เพื่อนสนิทมิตรสหาย" เพื่อนจะมีความสำคัญต่อวิถีชีวิตของบุคคลเป็นอย่างมาก เริ่มตั้งแต่เพื่อนก่อนเข้าโรงเรียน เพื่อนร่วมกลุ่ม เพื่อนร่วมชั้น เพื่อนร่วมสถาบัน เพื่อนต่างสถาบัน เพื่อนต่างเพศ เป็นต้น เพื่อนจึงเป็นส่วนหนึ่งที่มีความสำคัญต่ออนาคตของบุคคลมาก พฤติกรรมของบุคคลจะดีจะชั่วนั้นส่วนหนึ่งมาจากเพื่อน ส่วนนักศึกษาในระดับอุดมศึกษาส่วนใหญ่จะอยู่ในช่วงอายุ 18 - 22 ปี ซึ่งเป็นช่วงวัยที่จะเปลี่ยนไปเป็นผู้ใหญ่ที่มีความต้องการการเป็นผู้นำ ตลอดจนต้องการติดต่อและสัมพันธ์กับเพื่อน ทั้งในเพศเดียวกันและต่างเพศ ซึ่งในบางครั้งอยากที่จะเป็นผู้ตามในบางขณะ ถ้าผิดหวังที่จะแยกตนเองออกจากสังคมหรืออยู่ตามลำพัง ในวัยนี้จะมีเพื่อนรักและมีเพื่อนสนิทเป็นจำนวนมาก กลุ่มเพื่อนจะมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลง และพัฒนาการทางความรู้ ทัศนคติ บุคลิกภาพและคุณธรรมของนักศึกษา ซึ่งนักศึกษาต้องใช้เวลาส่วนใหญ่อยู่ในสถานศึกษาจึงต้องมีการปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมในกลุ่มเพื่อน โดยความสัมพันธ์ของเพื่อนมี 2 ลักษณะ คือความสัมพันธ์ทางอารมณ์ และความสัมพันธ์ทางปัญญา

ความสัมพันธ์ทางอารมณ์เป็นความสัมพันธ์ที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของความผูกพันระหว่างเพื่อนกับเพื่อน กิจกรรมที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์แบบนี้ ได้แก่ กิจกรรมบันเทิง การเลี้ยงสังสรรค์และการเลี้ยงรับ เลี้ยงส่ง ส่วนความสัมพันธ์ทางปัญญาจะตั้งอยู่บนพื้นฐานของหลักการและเหตุผลอาศัยความรู้ ความคิด สติปัญญาและเหตุผลเป็นเครื่องเชื่อมโยง กิจกรรมที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์แบบนี้ ได้แก่ การอภิปราย การประชุม การถกเถียงทางวิชาการและการสัมมนาเชิงปฏิบัติ การคบเพื่อนและกลุ่มเพื่อนจึงเป็นพัฒนาการทางสังคมที่สำคัญของวัยรุ่นอันจะเป็นพื้นฐานของการเป็นผู้ใหญ่ที่ดี โดยถ้านักศึกษามีการเลือกคบเพื่อนที่มีคุณสมบัติที่ดีทางการเรียน ก็ย่อมเป็นตัวอย่างที่ดี และส่งเสริมพฤติกรรมทางการเรียนที่ดีและมีประสิทธิภาพของนักศึกษาได้

จากเอกสารและงานวิจัยที่ศึกษา สรุปได้ว่าความสัมพันธ์กับกลุ่มเพื่อนมีความสัมพันธ์อย่างมากในการกำหนดบุคลิกภาพและพฤติกรรมทางการเรียนบางอย่าง ซึ่งอาจจะส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาได้

6. การบริการของสถานศึกษากับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

สถานศึกษาหรือโรงเรียนนับว่าเป็นสถาบันที่มีความสัมพันธ์รองจากครอบครัว โดยเฉพาะในสังคมปัจจุบันนิยมส่งบุตรหลานเข้ารับการศึกษาอบรมตั้งแต่ยังเยาว์วัยคือตั้งแต่ 3 ขวบขึ้นไป ทั้งนี้เพราะบิดามารดาหรือผู้ปกครองต่างก็ออกไปประกอบอาชีพนอกบ้าน ไม่มีเวลาอบรมเลี้ยงดูบุตรภาระจึงตกอยู่กับสถาบันการศึกษาหรือโรงเรียน โดยสถานศึกษาหรือโรงเรียนจะทำหน้าที่ตามบทบาท 4 ประการ คือ

1. ขบวนการสังคมประกิต คือ โรงเรียนจะช่วยนักเรียนปรับตัวให้เข้ากับสังคมในโรงเรียน ยอมรับกฎเกณฑ์ใหม่ๆ และสมาชิกใหม่ในโรงเรียนได้

2. ขบวนการพัฒนาให้มีวัฒนธรรม คือ โรงเรียนจะจัดสิ่งแวดล้อมทางวัฒนธรรม เพื่อฝึกให้นักเรียน มีวัฒนธรรมทางความคิด การแสดงออกทางภาษา วัฒนธรรมประเพณี ศิลปะและการแสดงต่างๆ

3. ขบวนการพัฒนาให้ทันสมัย คือ โรงเรียนจะจัดสิ่งแวดล้อมประเภทสิ่งการสอนมวลประสบการณ์และกิจกรรมต่างๆ ให้แก่นักเรียน เพื่อให้นักเรียนเป็นผู้ผลิตที่ดีและเป็นผู้บริโภคที่ดี

4. ขบวนการพัฒนาให้มีวุฒิภาวะทางการเมือง คือ โรงเรียนจะเตรียมสร้างพื้นฐานระบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขให้แก่นักเรียน

นอกจากบทบาทดังกล่าวแล้วการบริการของสถานศึกษาก็เป็นส่วนหนึ่งในการอำนวยความสะดวกหรือการเอื้ออำนวยประโยชน์ต่อการเรียนการสอนต่อผู้เรียน ในด้านความต้องการการบริการและอำนวยประโยชน์ทางการศึกษา จึงมีความสำคัญอย่างมากต่อผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา ซึ่งในการให้บริการของสถานศึกษาจะส่งเสริมและสนับสนุนการจัดกระบวนการสอนให้เกิดประโยชน์กับผู้เรียนสูงสุด การบริการของสถานศึกษาแบ่งเป็นการบริการทางด้านอาคารสถานที่ สภาพแวดล้อมทางกายภาพในห้องเรียนและการบริการต่างๆ ที่เอื้ออำนวยต่อการศึกษา โดยมีรายละเอียดดังนี้

อาคารสถานที่ที่ดีย่อมทำให้นักศึกษาเกิดความรู้สึกที่ดี และสามารถเอื้ออำนวยประโยชน์ต่อการเรียนได้ และสภาพแวดล้อมทางกายภาพในห้องเรียนที่มีผลต่อความพร้อมในการเรียนรู้ของนักเรียนไว้ดังนี้

1. แสง ห้องเรียนที่มีแสงไม่เพียงพอ หรือแสงจ้าเกินไป ซึ่งมีผลต่อเนื่องถึงการมีอุปสรรคต่อการเรียนการสอนด้วย

2. เสียง ห้องเรียนที่มีเสียงจากภายนอกเข้ามารบกวน นอกจากจะทำให้ครูและนักเรียนต้องใช้สมาธิในการเรียนการสอนมากขึ้นแล้ว สำหรับครูและนักเรียนบางคนอาจรู้สึกหงุดหงิดจนไม่สามารถให้ความสนใจกับการเรียนการสอนได้เท่าที่ควร

3. การถ่ายเทอากาศ ห้องเรียนที่มีการถ่ายเทของอากาศไม่ดี จะทำให้ครูและนักเรียนเสียสุขภาพ

4. ห้องเรียนควรเป็นห้องสี่เหลี่ยมที่มีความกว้างพอเหมาะกับจำนวนนักเรียน

5. อุปกรณ์ประจำห้องเรียน อุปกรณ์ที่จำเป็นประจำห้องเรียน โต๊ะเรียนและเก้าอี้ ควรมีขนาดพอเหมาะและจัดให้เหมาะสมกับกิจกรรมการเรียนการสอน

6. จำนวนห้องเรียนห้องเรียนที่มีนักเรียนจำนวนมากเกินไปจะทำให้เกิดความยากลำบากแก่ครูในการเตรียมการสอน

นอกจากอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อมทางกายภาพในห้องเรียนแล้วโรงเรียนหรือสถานศึกษาควรมีการจัดบริการต่างๆ เพื่อเอื้ออำนวยต่อการศึกษาของนักศึกษา เช่น ห้องสมุด ห้องสมุดของสถานศึกษามีบทบาทในการเรียนการสอนอย่างมาก เพราะเป็นศูนย์รวมของวิชาการทั้งปวง ที่จะช่วยส่งเสริมการสอนของครูอาจารย์ที่จะให้ได้ผลดียิ่งขึ้น นักเรียนเองก็สามารถที่จะเข้ามาแสวงหาความรู้ด้วยตนเองให้กว้างขวาง ซึ่งห้องสมุดควรมีหนังสือหลากหลายชนิด เหมาะสม

กับวัย ความต้องการทางวิชาการและความสนใจของนักศึกษา สภาพห้องสะอาด สะดวกสบายที่นักศึกษาจะเข้ามาค้นคว้าด้วยตนเอง และการบริการแนะแนว การบริการสุขภาพ เป็นต้น

จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องสรุปได้ว่า การบริการของสถานศึกษาเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษา

การอาชีวศึกษา

1. ความหมายของการอาชีวศึกษา

นวลจิตต์ เชาวกีรติพงศ์ (2545 : 22) กล่าวว่า การอาชีวศึกษา คือ การศึกษาเพื่อความสามารถทำงานประกอบอาชีพได้ และรวมถึงการศึกษาเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการทำงานในอาชีพ เป็นการศึกษาตลอดชีพ

เกษม วัฒนชัย (2545 : 27) กล่าวว่า การอาชีวศึกษา คือ แนวการศึกษาเพื่อนำไปสู่การมีอาชีพที่มีศักดิ์ศรี พึ่งตนเองได้และช่วยเหลือเกื้อกูลผู้อื่นได้ด้วย

โคปา (Copa, 1992 : 1500 อ้างถึงใน เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ และคณะ, 2538 : 11) ให้ความหมายว่า การอาชีวศึกษาเป็นการศึกษาที่ปรับปรุงคุณภาพในบ้าน ที่ทำงานและชุมชน การอาชีวศึกษามีบทบาทที่สำคัญยิ่งในการกำหนดคุณภาพชีวิต (Quality of Life) ในสังคมการอาชีวศึกษาเป็นการศึกษาตลอดชีวิตในชั่วชีวิตของคนนั้น การอาชีวศึกษาจะช่วยบุคคลให้มีความรับผิดชอบในการทำงานและพัฒนาอาชีพของบุคคล

วีระพันธ์ สิทธิพงศ์ (2543 : 4) กล่าวว่า การอาชีวศึกษา คือ การศึกษาเพื่อเตรียมบุคคลด้านฝึกฝีมือระดับคุณวุฒิที่ต่ำกว่าสำหรับอาชีพหนึ่ง หรือกลุ่มอาชีพช่างและงานต่างๆ ต้องจัดให้มีการศึกษาวิชาชีพพื้นฐานทั่วไปในระดับมัธยมปลาย จะต้องจัดให้มีการศึกษาวิชาชีพพื้นฐานทั่วไป วิชาทฤษฎีสัมพันธ์ และฝึกภาคปฏิบัติ เพื่อพัฒนาฝีมือที่ต้องการสำหรับอาชีพหนึ่งๆ สัดส่วนของวิชาต่างๆ จะแตกต่างกัน แต่ตามปกติแล้วจะต้องเน้นการฝึกภาคปฏิบัติ

คาร์เตอร์ วี กู๊ด (Carter V.Good, 1973 : 603) ให้ความหมายของการจัดอาชีวศึกษา (Vocational Education) หมายถึง โปรแกรมการศึกษา ซึ่งมีระดับต่ำกว่ามหาวิทยาลัย มีจุดหมายเพื่อฝึกอบรมบุคคลออกไปประกอบอาชีพหรือเพื่อพัฒนาแรงงานฝีมือที่มีงานทำอยู่แล้วให้มีแรงงานฝีมือระดับสูงขึ้น การศึกษาดังกล่าวรวมแขนงวิชาเหล่านี้คือ การอุตสาหกรรม ช่างเทคนิค การเกษตร การพาณิชย์และคหกรรม

นอกจากนี้ยังมีคำในภาษาอังกฤษที่ให้ความหมาย การอาชีวศึกษาเช่น Career Education หมายถึง กระบวนการที่ช่วยให้เด็ก เยาวชน และผู้ใหญ่ได้ค้นพบและพัฒนาศักยภาพของตนเองเพื่อการทำงาน เป็นการจัดการศึกษาวิชาชีพให้แก่ผู้เรียน ตั้งแต่ระดับประถมศึกษา จนถึงระดับอุดมศึกษาและการศึกษาผู้ใหญ่ เพื่อช่วยให้ผู้เรียนได้เข้าใจ ได้ฝึกฝน และได้ประสบความสำเร็จในโลกแห่งการทำงาน กระบวนการนี้แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนการพัฒนาอาชีพ และส่วนการฝึกอาชีพ

ได้แก่ การให้ผู้เรียนได้รับรู้ถึงโลกแห่งการทำงานและสามารถตัดสินใจเลือกอาชีพ ส่วนการฝึกอาชีพเป็นการจัดการศึกษาให้เชี่ยวชาญเฉพาะอาชีพ ส่วนการฝึกอาชีพเป็นการจัดการศึกษาให้เชี่ยวชาญเฉพาะอาชีพ หรือเฉพาะกลุ่มให้ผู้เรียน

สรุปได้ว่า การอาชีวศึกษา หมายถึง การศึกษาเพื่อเตรียมบุคลากรด้านฝีมือโดยใช้กระบวนการการฝึกฝน หรือการฝึกอบรมเพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ ทักษะและเจตคติ สามารถปฏิบัติงานเพื่อประกอบสัมมาชีพและดำรงตนอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุข

2. หลักการจัดการอาชีวศึกษา

การจัดการอาชีวศึกษา เป็นการจัดการศึกษาเพื่อผลิตและพัฒนาบุคลากรวิชาชีพระดับช่างกึ่งฝีมือ ช่างฝีมือ ช่างเทคนิค และนัดเทคโนโลยี ให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานและการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ กระบวนการในการจัดการอาชีวศึกษา จึงต้องมุ่งพัฒนาความรู้ ทั้งทางทฤษฎีควบคู่ไปกับการปฏิบัติ เพื่อให้ทันต่อความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีที่เป็นศาสตร์สากลตลอดจนผสมผสานองค์ความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อให้ช่างกึ่งฝีมือ ช่างฝีมือ ช่างเทคนิค และนักเทคโนโลยี สามารถประยุกต์ความรู้สากลได้เหมาะสมกับบริบทของสังคมไทย ซึ่ง เมธี ปิลันธนานนท์ (2530 : 148 - 149) ได้กล่าวถึงหลักการการจัดการอาชีวศึกษา ไว้ดังนี้

2.1 การอาชีวศึกษาเป็นการเตรียมบุคคลเข้าสู่อาชีพและทำงานต่อไปด้วยความสำเร็จ เป้าหมายของการอาชีวศึกษา คือ มุ่งที่งานและสัมพันธ์กับการมีงานทำ

2.2 การอาชีวศึกษาต้องสอดคล้องกับสภาพของเศรษฐกิจและสังคม และวุฒิภาวะของนักศึกษา

2.3 การอาชีวศึกษาจัดให้ผู้สำเร็จการศึกษาสามารถร่วมในกิจกรรมต่างๆ ได้ในฐานะพลเมืองที่ดีของสังคม

2.4 การอาชีวศึกษาจัดให้นักศึกษามีความรู้พื้นฐานที่จำเป็นในการเข้าสู่อาชีพได้แต่ละบุคคลมีสิทธิจะเลือกอาชีพที่ดนปรารถนาได้

2.5 รัฐมีหน้าที่ที่จะจัดให้รายบุคคลได้รับการฝึกเพื่อประกอบอาชีพได้ตามที่แต่ละบุคคลได้ตั้งเป้าหมายไว้

2.6 ประสิทธิภาพของการอาชีวศึกษาจะสูง ถ้าจัดสภาพแวดล้อมให้ผู้เรียนได้รับการฝึก โดยจำลองสภาพแวดล้อมการทำงานให้เหมือนสภาพเมื่อจะไปทำงานจริง

2.7 การฝึกอาชีพจะมีประสิทธิผล เมื่องานฝึกกระทำในลักษณะเดียวกันกับงานจริง นั่นคือใช้ขั้นตอนการทำงานเครื่องมือและเครื่องจักรเช่นเดียวกับที่ใช้ในการทำงานจริงในอาชีพนั้น

2.8 ประสิทธิผลของการอาชีวศึกษาจะสูง เมื่อจัดให้ผู้เรียนเป็นรายบุคคลได้ใช้ความสนใจ นิสัย ความถนัดและมันสมองของผู้นั้นอย่างเต็มที่

2.9 การฝึกอาชีพของแต่ละอาชีพช่าง หรืองานจะมีประสิทธิผลก็ต่อเมื่อได้จัดให้แก่กลุ่มที่ต้องการและได้รับประโยชน์จากการฝึกเท่านั้น

2.10 การฝึกอาชีพอย่างมีประสิทธิผลจะต้องฝึกประสบการณ์เฉพาะด้านหลายๆ ครั้ง เพื่อสร้างนิสัยที่ถูกต้องในการทำและคิด จนกระทั่งนิสัยที่ต้องการได้พัฒนาขึ้น ซึ่งเป็นทักษะที่จำเป็นในการหางานทำ

2.11 การฝึกอาชีพจะมีประสิทธิผลย่อมขึ้นอยู่กับครูฝึก ซึ่งจะต้องมีประสบการณ์วิชาชีพในการประยุกต์ทักษะและความรู้ในการปฏิบัติงานและขบวนการการทำงานของสิ่งที่ตนสอน สำหรับแต่ละอาชีพ ผู้ฝึกจะต้องมีความสามารถในการผลิตขั้นต่ำระบบหนึ่งเพื่อที่จะทำงานและรักษาตำแหน่งงานไว้ได้ ถ้าการอาชีวศึกษาไม่สามารถจัดได้ถึงขั้นนี้แล้วก็จะไม่มีประสิทธิผลทั้งระดับรายบุคคลและสำหรับสังคม

2.12 สร้างนิสัยการปฏิบัติงาน จะได้ผลต่อเมื่อผู้ฝึกได้ทำงานจริงไม่ใช่ทำแบบฝึกหัดหรือทำงานปลอม

2.13 แหล่งของเนื้อหาสาระที่เชื่อถือได้ของการฝึกเฉพาะแต่ละอาชีพ มาจากแหล่งเดียวเท่านั้น คือจากประสบการณ์ของผู้ชำนาญงานของอาชีพนั้นๆ สำหรับแต่ละอาชีพจะมีเนื้อหาอยู่จำนวนหนึ่งซึ่งเป็นของอาชีพนั้นโดยเฉพาะและไม่มีคุณค่าในทางปฏิบัติสำหรับอาชีพอื่น

2.14 การอาชีวศึกษาที่มีประสิทธิภาพ จะแปรผันตามวิธีการสอนและความสัมพันธ์กับผู้เรียนจึงควรพิถีพิถันพิจารณาคุณลักษณะพิเศษของกลุ่มที่เรียนและผู้สอนด้วย

2.15 การอาชีวศึกษาจะบริการแก่สังคมอย่างมีประสิทธิภาพ ต่อเมื่อสามารถบริการในเรื่องที่มีคนต้องการและผู้ต้องการได้ประโยชน์มากที่สุด

2.16 การบริหารอาชีวศึกษาจะมีประสิทธิภาพต่อเมื่อการจัดการในลักษณะยืดหยุ่นแทนการมีมาตรฐานที่ตายตัวเกินไป

2.17 ขณะที่ความพยายามลดค่าใช้จ่ายต่อหัว แต่ก็ต้องใช้งบประมาณขั้นต่ำจำนวนหนึ่ง ซึ่งถ้าจ่ายน้อยกว่านี้แล้ว จะไม่สามารถจัดการอาชีวศึกษาให้มีประสิทธิผลได้ และถ้าไม่สามารถสนับสนุนงบประมาณขั้นต่ำนี้แล้ว ก็ไม่สมควรที่จะจัดให้มีระบบอาชีวศึกษา

3. การปฏิรูปการศึกษาของการอาชีวศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาแห่งชาติ (2545 : 44) ได้อธิบาย การปฏิรูปการศึกษา "ปัญจปฏิรูป" ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 กรมอาชีวศึกษา ไว้ดังนี้

ปฏิรูประบบการศึกษา

กรมอาชีวศึกษาได้ดำเนินการจัดการศึกษาและฝึกอบรมวิชาชีพ เพื่อผลิตกำลังคนในระดับช่างกึ่งฝีมือ ช่างฝีมือ ช่างเทคนิคและนักเทคโนโลยีให้สอดคล้องกับแผนพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สนองความต้องการของตลาดแรงงาน รวมทั้งการประกอบอาชีพอิสระโดยการจัดการศึกษาและฝึกอบรมใน 8 ประเภทวิชาหลัก คือ ประเภทวิชาช่างอุตสาหกรรม เกษตรกรรม

ประมง พาณิชยกรรม คหกรรม ศิลปกรรม อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและอุตสาหกรรมสิ่งทอ ในการจัดการศึกศึกษา แบ่งออกเป็น 3 รูปแบบที่สำคัญคือ

1. การจัดการเรียนการสอนในระดับดำเนินการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรระดับต่างๆ เช่น ปวช. ปวส. และอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี

2. จัดการเรียนการสอนและฝึกอบรมหลักสูตรระยะสั้น ซึ่งมีการจัดทั้งในและนอกสถานศึกษา

การปฏิรูปการศึกษาของการอาชีวศึกษามีดังนี้

1. การปฏิรูปหลักสูตร

1.1 จัดทำแผนการเรียนหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพทุกประเภทวิชา คือ ช่างอุตสาหกรรม พาณิชยกรรม ศิลปหัตถกรรม คหกรรมศาสตร์และเกษตรกรรม ให้มีประสิทธิภาพในการผลิตกำลังคนระดับนี้ เพื่อให้มีสมรรถวิสัย (Competency) สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน ความแตกต่างระหว่างบุคคลและสภาพสังคม

1.2 จัดทำคู่มือและจัดสัมมนาให้ความรู้แก่ผู้บริหาร เรื่องการจัดการเรียนการสอนแบบสะสมหน่วยกิต การเทียบโอนรายวิชาระหว่างหลักสูตรวิชาชีพกับหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพและการสอบเทียบความรู้หรือประสบการณ์ หรือขอเทียบประสบการณ์งานอาชีพ เพื่อการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ และการใช้ทรัพยากรทางการศึกษาร่วมกันและเปิดโอกาสให้ทุกคนได้เรียนวิชาชีพอย่างทั่วถึง ตามความต้องการอย่างแท้จริง

1.3 จัดฝึกอบรมให้ความรู้รูปแบบการประเมินผลการเรียน โดยการนำแฟ้มสะสมงานมาใช้ (Portfolio)

1.4 จัดทำมาตรฐานวิชาชีพ (Vocational Qualification) ในทุกสาขาวิชา

1.5 จัดฝึกอบรมให้ความรู้เพื่อสู่การปฏิบัติให้มีการประกันคุณภาพการอาชีวศึกษาในสถานศึกษาทุกแห่ง โดยร่วมมือกับผู้เชี่ยวชาญทั้งในประเทศและผู้เชี่ยวชาญจากสถาบันการศึกษาของประเทศอังกฤษ ทั้งเน้นให้สู่มาตรฐานการบริหารและการจัดการตามระบบสากล

2. การปฏิรูปกระบวนการเรียนการสอน

2.1 จัดทำคู่มือและเผยแพร่ความรู้ ความเข้าใจ การจัดการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

2.2 พัฒนาห้องสมุดของสถานศึกษาทุกแห่งให้เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองเต็มตามศักยภาพ โดยจัดให้มีสื่ออุปกรณ์และชุดการเรียนการสอนที่ทันสมัย

2.3 จัดทำคู่มือครู 95 เรื่องจำนวน 4,500 เล่ม

2.4 ดำเนินการทำความเข้าใจกับผู้บริหารและครูอาจารย์ให้มีการขยายการจัดการเรียนการสอนในระบบทวิภาคี โดยปัจจุบันในระดับ ปวช. จัดได้ 16,626 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 4.02 และระดับ ปวส. จัดได้ 386 คนหรือคิดเป็นร้อยละ 0.27

3. การปฏิรูปวิชาชีพครู ผู้บริหารและบุคคลากรทางการศึกษา

3.1 ดำเนินการแก้ไขปัญหาการขาดแคลนครู – อาจารย์ เพื่อสนองการลดขนาดอัตรากำลังข้าราชการภาครัฐโดยการจ้างครู – อาจารย์ รูปแบบใหม่เรียกว่าอาจารย์วิชาชีพตามสัญญาจ้าง แทนการบรรจุเข้ารับราชการ ขณะนี้กำลังร่างหลักเกณฑ์ร่วมกับกรมบัญชีกลาง สำนักงบประมาณ กค. และ กพ.

3.2 จัดทำคู่มือและสัมมนาผู้บริหารให้ทราบนโยบายและโครงการที่จะต้องดำเนินการในปีงบประมาณ 2542

3.3 จัดฝึกอบรมครู – อาจารย์ ในสาขาวิชาชีพต่างๆ 4,972 คน โดยร่วมมือกับสถานประกอบการต่างๆ มีหน่วยงานของกรมอาชีวศึกษาที่เป็นผู้ดำเนินการ 3 หน่วยงาน คือ สถาบันพัฒนาครูอาชีวศึกษา จัดได้ 3,173 คน หน่วยศึกษานิเทศน์ จัดได้ 1,400 คน และศูนย์วิศวกรรมเกษตร จัดได้ 399 คน

3.4 สนับสนุนให้บุคลากรในสถานศึกษาทำวิจัยเพื่อพัฒนาอาชีพในท้องถิ่นและพัฒนาการเรียนการสอน 9 โครงการเป็นเงิน 1,006,200 บาท

4. นโยบายสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ตามแนวการปฏิรูปการศึกษา

จุดเน้นการจัดการอาชีวศึกษา 9 ประการมีดังนี้

1. ผู้เรียนอยากเรียนสาขาอะไร ต้องได้เรียนสาขาวิชานั้น
2. ปรับเปลี่ยนระบบและวิธีการรับนักศึกษาใหม่
3. ประกันคุณภาพการมีงานทำ
4. เพิ่มประสิทธิภาพการแนะแนวอาชีวศึกษา
5. สร้างงาน สร้างรายได้ ฝึกเป็นเถ้าแก่
6. การเทียบโอน – ประสบการณ์ ให้ผู้ใช้แรงงานและผู้ประกอบอาชีพ
7. มีช่องทางพิเศษสำหรับผู้เรียนเก่ง (Fast Track)
8. ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมลงทุน
9. จัดโรงงานให้มีในโรงเรียน จัดโรงเรียนให้มีโรงงาน

นโยบาย รัฐมนตรีกระทรวงศึกษาธิการ นายอดิศัย โพธารามิก มีดังนี้

1. การจัดการศึกษาวิชาชีพให้มีความชัดเจน
2. หลักสูตรต้องสอดคล้องกับความต้องการของผู้ประกอบการอาชีพ อัตรากำลังคนของสถานประกอบการ
3. การแก้ปัญหาการออกกลางคัน
4. กิจกรรมการสอน สนองดอบการพัฒนา
5. การแก้ไขปัญหาการทะเลาะวิวาท

6. การสร้าง

เป้าหมายยุทธศาสตร์ระดับชาติ มีดังนี้

1. ประเทศมีความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจเพิ่มสูงขึ้น

2. ขจัดความยากจน

3. ระดับคุณภาพชีวิตดีขึ้นและประชาชนมีความมั่นคงสูงขึ้น

ระเบียบวาระแห่งชาติ มีดังนี้

1. ความสามารถในการแข่งขัน

2. ความยากจนและการกระจายรายได้

3. ทุนทางสังคม

4. การพัฒนาที่ยั่งยืน

นโยบายกระทรวงศึกษาธิการ 12 ข้อของรัฐบาล มีดังนี้

1. เร่งจัดให้มีระบบโครงสร้างการศึกษาที่มีคุณภาพ เป็นประโยชน์ต่อประชาชนที่แท้จริง

2. เน้นคุณภาพ ประสิทธิภาพ และความเที่ยงธรรมในการบริหารจัดการทุกประเภทและทุกระดับตั้งแต่ระดับประถมวัยจนถึงอุดมศึกษา

3. พัฒนาระบบเทคโนโลยีทางการศึกษา และเครือข่ายสารสนเทศ เพื่อเพิ่มและกระจายโอกาสทางการศึกษาให้คนไทยในเมืองและชนบท

4. จัดให้มีวิทยาลัยชุมชน โดยเฉพาะในจังหวัดที่ขาดแคลนสถาบันอุดมศึกษา

5. ส่งเสริมและสนับสนุนให้ทุกฝ่ายร่วมรับผิดชอบการจัดการศึกษาและฝึกอบรม โดยรัฐเป็นผู้วางระบบ นโยบาย กำกับคุณมาตรฐาน สนับสนุนและระดมทรัพยากร เตรียมพร้อมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน เครือข่าย ครอบครัวและอื่นๆ รวมทั้งการจัดการศึกษาเพื่อคนพิการหรือทุพพลภาพ และผู้ด้อยโอกาส

6. สนับสนุนให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางทางการศึกษาในกลุ่มประเทศเพื่อนบ้าน

7. ส่งเสริมให้มีการบูรณาการทางการศึกษา ศาสนา ศิลปวัฒนธรรม และกีฬา ในการให้การศึกษาอบรมแก่เด็กและเยาวชน

8. ปฏิรูปการเรียนรู้โดยยึดหลักผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง หลักการเรียนรู้ด้วยตนเอง และหลักการเรียนรู้ชุมชน และสื่อการเรียนประเภทต่างๆ อย่างทั่วถึง

9. ส่งเสริมวิชาชีพครูให้มีศักดิ์ศรี เป็นที่ยอมรับนับถือและไว้วางใจจากสาธารณชน รวมทั้งพัฒนาและผลิตครูที่มีคุณภาพ คุณธรรม

10. ปรับปรุงหลักสูตรการศึกษา เพื่อให้เด็กและเยาวชนมีวินัย รักงานและทำงานเป็น

11. ให้โอกาสแก่ผู้สำเร็จการศึกษาภาคบังคับ หรือมัธยมปลาย ผู้ว่างงานและผู้สูงอายุได้ฝึกงานอย่างน้อย 1 อาชีพ พร้อมส่งเสริมให้เป็นผู้ประกอบการอิสระได้

12. ปฏิรูปการอาชีวศึกษาให้มีคุณภาพยิ่งขึ้นและพัฒนาถึงระดับปริญญาตรี เพื่อตอบสนองการเกษตร อุตสาหกรรม และภาคบริการ รวมทั้งสนับสนุนให้ผู้เรียนได้เข้าฝึกทักษะในสถานประกอบการ

นโยบายปัญจปฏิรูปการศึกษา มีดังนี้

1. ปฏิรูประบบการศึกษา
2. ปฏิรูปการเรียนรู้
3. ปฏิรูประบบบริหารและการจัดการศึกษา
4. ปฏิรูประบบครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา
5. ปฏิรูประบบทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา

แนวคิดหลักในการปฏิรูปการศึกษา การดำเนินการปฏิรูปการศึกษา ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2544 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 ให้ครอบคลุมสาระหลักตามลำดับความสำคัญ ดังนี้

1. ความเสมอภาคในโอกาสทางการศึกษา
2. การปฏิรูปหลักสูตรสถานศึกษา
3. การปฏิรูปการเรียนรู้
4. การปฏิรูปครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา
5. การปฏิรูประบบการบริหารจัดการ
6. การประกันคุณภาพการศึกษา
7. เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา
8. การระดมทรัพยากร และการลงทุนเพื่อการศึกษา

แนวทางในการปฏิรูปการอาชีวศึกษาไปสู่ความสำเร็จ การดำเนินการอาชีวศึกษาไปสู่ความสำเร็จได้นั้นจะยึดแนวทางการดำเนินการที่สำคัญ 3 ประการ คือ

1. ความสอดคล้องระหว่างหลักสูตรของสถานศึกษากับความต้องการของบุคคลในชุมชนหรือสังคม เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้นภายใต้การเปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และเทคโนโลยี ทั้งภายในและภายนอกประเทศ โดยเน้นการปฏิบัติจริงและปฏิบัติงานในสถานประกอบการ

2. ความร่วมมือ ระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการในการพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ความสามารถและพัฒนาการ และพัฒนาการทั้งด้านทักษะชีวิตร่วมกันสร้างความเข้มแข็งให้กับผู้เรียน ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติรวมทั้งมีการเชื่อมโยงและประยุกต์สู่การปฏิบัติจริง กำหนดหลักเกณฑ์ และวิธีการในการโอนประสบการณ์ของผู้ที่ปฏิบัติหน้าที่ในสถานประกอบการกับประสบการณ์การเรียน การสอนในสถานศึกษา เปิดโอกาสให้บุคคลที่สนใจศึกษา เพื่อพัฒนาตนเอง สามารถปฏิบัติงานในหน้าที่ควบคู่กับการศึกษาไปพร้อม ๆ กัน

3. คุณภาพของผู้สำเร็จการศึกษา คุณลักษณะสำคัญของผู้สำเร็จการศึกษาด้านอาชีวศึกษาจะต้องเป็นที่ยอมรับขององค์กร ซึ่งเป็นผู้ใช้บริการผลผลิตของสถานศึกษา ซึ่งจะมีทั้งหน่วยงานของรัฐบาลและภาคเอกชน คุณลักษณะสำคัญซึ่งเป็นที่ยอมรับของสังคมโดยทั่วไป 3 ประการ คือ

3.1 เป็นคนดีคนเก่งมีความสุข

3.2 เป็นคนคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น

3.3 เป็นคนที่สามารถปรับตัวเข้ากับชุมชนหรือสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปได้ โดยเฉพาะความเก่งนั้นจะมีทักษะความชำนาญตามมาตรฐานวิชาชีพ (Vocational Standard) ของหลักสูตรและสอดคล้องกับมาตรฐาน (Occupation Standard) ที่กำหนด

5. หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง พุทธศักราช 2546

หลักการ

1. เป็นหลักสูตรที่มุ่งผลิตและพัฒนาแรงงานระดับผู้ชำนาญเฉพาะสาขาอาชีพ ตามความต้องการของตลาดแรงงาน ทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับประเทศ

2. เป็นหลักสูตรที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนตามความถนัด ความสามารถและความสนใจ สามารถถ่ายโอนผลการเรียน เทียบความรู้และประสบการณ์จากแหล่งวิทยาการสถานประกอบการและสถานประกอบการอิสระ

3. เป็นหลักสูตรที่เปิดโอกาสให้สถานศึกษาจัดการเรียนการสอนที่หลากหลาย สอดคล้องตามความต้องการของผู้เรียนและท้องถิ่น

4. เป็นหลักสูตรที่เปิดโอกาสให้สถานศึกษา ชุมชน และท้องถิ่น ทั้งในภาครัฐและภาคเอกชน มีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการศึกษา เพื่อให้ตรงตามความต้องการสอดคล้องกับสภาพของชุมชนและท้องถิ่นนั้นๆ

จุดมุ่งหมายของหลักสูตร

1. เพื่อให้มีความรู้และทักษะในวิชาสามัญสำหรับเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิต การศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมหรือศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น ทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางด้านวิทยาการและเทคโนโลยีต่างๆ ที่เกิดขึ้น

2. เพื่อให้มีทักษะในงานอาชีพระดับผู้ชำนาญการเฉพาะทาง สามารถนำไปประกอบอาชีพและพัฒนางานอาชีพให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน

3. เพื่อให้มีเจตคติที่ดีต่ออาชีพ มีความมั่นใจและภาคภูมิใจในงานอาชีพ รักงาน รักหน่วยงาน สามารถทำงานเป็นหมู่คณะได้ดี

4. เพื่อให้เป็นผู้มีปัญญา มีนิสัยใฝ่รู้ ใฝ่เรียน มีความคิดสร้างสรรค์ มีความสามารถในการจัดการ การตัดสินใจและแก้ไขปัญหา รู้จักแสวงหาแนวทางใหม่ๆ มาพัฒนาตนเอง พัฒนางาน

5. เพื่อให้มีบุคลิกภาพที่ดี มีมนุษยสัมพันธ์ มีคุณธรรม จริยธรรม ขยัน ซื่อสัตย์ มีวินัย มีสุขภาพกายใจสมบูรณ์แข็งแรง

6. เพื่อให้เป็นผู้มีพฤติกรรมทางสังคมที่ดีงาม ทั้งในการทำงาน การอยู่ร่วมกัน มีความรับผิดชอบต่อครอบครัว หน่วยงาน ท้องถิ่นและประเทศชาติ อุทิศตนเพื่อสังคม เข้าใจและเห็นคุณค่าของศิลปวัฒนธรรมไทย ภูมิปัญญาท้องถิ่น ตระหนักในปัญหาและความสำคัญของสิ่งแวดล้อม

7. เพื่อให้เห็นคุณค่าและดำรงไว้ซึ่งสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ ปฏิบัติตนในฐานะพลเมืองดีตามระบบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข

ประวัติและข้อมูลของวิทยาลัยเทคนิคเพชรบุรี

สถานที่ตั้ง

วิทยาลัยเทคนิคเพชรบุรี ปัจจุบันตั้งอยู่เลขที่ 115 ถนนบริพัตร ตำบลท่าราบ อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี อยู่ห่างจากศาลากลางจังหวัดเพชรบุรี เป็นระยะทางประมาณ 3 กิโลเมตร อยู่ห่างจากกรุงเทพมหานคร 129 กิโลเมตร ปัจจุบันมีเนื้อที่ทั้งสิ้น 30 ไร่ 1 งาน 56 ตารางวา

ความเป็นมา

พระครูพิศาลสมณกิจ เจ้าอาวาสวัดยาง อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี ได้เห็นความสำคัญของการศึกษา จึงได้จัดตั้งโรงเรียนและกำหนดชื่อให้เข้ากับยุคสมัยนั้น โดยชื่อโรงเรียนช่างไม้วัดยาง

เมื่อวันที่ 1 สิงหาคม พ.ศ. 2478 สังกัดอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี (ต่อมาพระคุณเจ้าได้เลื่อนสมณศักดิ์ เป็นพระเทพวงศาจารย์ อดีดเจ้าคณะจังหวัดเพชรบุรี) ครั้นถึงปี พ.ศ. 2480 หลังจากที่เปิดทำการสอนได้ประมาณ 2 - 3 ปี โรงเรียนช่างไม้วัดยาง ได้โอนไปขึ้นกับเทศบาลเมืองเพชรบุรีในระยะเวลาต่อมา เมื่อมีผู้สนใจเรียนมากขึ้นจึงทำให้บริเวณวัดยางแคบเกินไป ไม่สามารถที่จะขยายต่อไปได้อีก พระครูพิศาลสมณกิจและครูสงวน มณีแสง ครูใหญ่คนแรกของโรงเรียน ได้ดำเนินการย้ายกิจการทั้งหมดของโรงเรียนมาตั้งที่วัดเลา ซึ่งเป็นวัดร้าง ตั้งอยู่ตรงข้ามพระราชวังรามราชนิเวศน์ ทางฝั่งตะวันออกของแม่น้ำเพชรบุรี ที่ถนนบริพัตร จังหวัดเพชรบุรี ซึ่งเป็นสถานที่ตั้งในปัจจุบัน พร้อมกันนั้นได้เปลี่ยนชื่อเป็นโรงเรียนช่างไม้เพชรบุรี

พ.ศ. 2481

โรงเรียนช่างไม้เพชรบุรี ได้โอนไปสังกัดกรมอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ เมื่อวันที่ 1 กันยายน 2481 รับผู้จบระดับประถมศึกษาปีที่ 4 เข้าเรียนต่อในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ปีที่ 1 ถึง 3 ตามหลักสูตรกรมอาชีวศึกษา ผู้สำเร็จการศึกษาจะได้รับประกาศนียบัตรประโยคมัธยมอาชีวศึกษาตอนต้น เทียบเท่ามัธยมศึกษาปีที่ 3

พ.ศ. 2485

โรงเรียนช่างดัดผม ได้โอนแยกออกไปจากโรงเรียนช่างไม้เพชรบุรี

พ.ศ. 2490

เปิดการสอนระดับประถมการช่างปีที่ 4

พ.ศ. 2499

เปิดการสอนระดับอาชีวศึกษาชั้นสูง 1 ปี รับผู้จบ ม.6 (สายอาชีพ) แต่ไม่เป็นที่นิยมของนักเรียน

เปิดการสอนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น แผนกช่างปูนหลักสูตร 3 ปี รับผู้จบจากชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนการช่างเพชรบุรี

พ.ศ. 2500

เปิดการสอนระดับอาชีวศึกษาชั้นสูง แผนกปลูกสร้างหลักสูตร 3 ปี รับผู้จบมัธยมศึกษาปีที่ 6 สายอาชีพ แผนกช่างก่อสร้าง รับผู้จบมัธยมศึกษาปีที่ 6 สายสามัญ

พ.ศ. 2510

เปิดสอนระดับอาชีวศึกษาชั้นสูง แผนกช่างยนต์ หลักสูตร 3 ปี รับผู้จบมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 3 สายสามัญและสายอาชีพ

พ.ศ. 2515

เปิดสอนระดับอาชีวศึกษาชั้นสูง แผนกช่างเชื่อมและโลหะแผ่น หลักสูตร 3 ปี

พ.ศ. 2517

เปิดสอนระดับอาชีวศึกษาชั้นสูง แผนกช่างไฟฟ้ากำลัง หลักสูตร 3 ปี

พ.ศ. 2519

เปิดสอนระดับอาชีวศึกษาชั้นสูง แผนกช่างวิทยุ และโทรคมนาคม หลักสูตร 3 ปี

พ.ศ. 2523

กรมอาชีวศึกษาได้เปลี่ยนชื่อโรงเรียนการช่างเพชรบุรีเป็นโรงเรียนเทคนิคเพชรบุรี

พ.ศ. 2524

กรมอาชีวศึกษาได้เปลี่ยนชื่อโรงเรียนการช่างเพชรบุรีเป็นวิทยาลัยเทคนิคเพชรบุรี

พ.ศ. 2525

เปิดสอนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพเทคนิค (ปวท.) สาขาเทคนิค วิศวกรรมไฟฟ้า หลักสูตร 2 ปี รับผู้จบการศึกษามัธยมศึกษา ปีที่ 6 สายสามัญหรือเทียบเท่า

พ.ศ. 2527

เปิดสอนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) สาขาวิชาช่างไฟฟ้า สาขาวิชาเครื่องกลไฟฟ้า สาขาวิชาช่างอิเล็กทรอนิกส์ สาขางานอิเล็กทรอนิกส์ทั่วไป

พ.ศ. 2534

เปิดสอนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) สาขาวิชาช่างก่อสร้าง สาขาวิชาช่างยนต์ สาขางานเทคนิคยานยนต์

พ.ศ. 2536

เปิดสอนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ภาคค่ำ สาขาวิชาช่างไฟฟ้า สาขางานดิดตั้งและควบคุม

พ.ศ. 2537

เปิดสอนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ภาคค่ำ สาขาวิชาช่างยนต์ และเปิดสอนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) สาขางานเครื่องมือกล

พ.ศ. 2538

เปิดสอนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) สาขาวิชาช่างเทคนิคโลหะ สาขางานวิศวกรรมงานเชื่อม สาขางานเครื่องเย็นและเครื่องปรับอากาศ สาขาเทคนิคคอมพิวเตอร์ และเปิดสอนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ระบบทวิภาคี

พ.ศ.2540

เปิดสอนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) สาขาวิชาเทคโนโลยีอุตสาหกรรม และสาขางานช่างซ่อมบำรุง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

กัลยา สกุลแก้ว (2532 : 62 - 64) ทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมทางการเรียน เจตคติต่อครูกับผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของนักเรียน วิชาสังคมศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 กรุงเทพมหานคร พบว่า พฤติกรรมทางการเรียนมีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนการสอน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จิราพร ขุนนะ (2540 : บทคัดย่อ) ทำการศึกษาองค์ประกอบที่มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาวิชาภาษาอังกฤษของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในจังหวัดสงขลา พบว่า เจตคติต่อวิชาภาษาอังกฤษมีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาวิชาภาษาอังกฤษ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .390 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ดารัตน์ กาญจนาภา (2540 : บทคัดย่อ) ทำการศึกษาตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของนักเรียนวิชาคณิตศาสตร์ ด้วยวิชาทางไกลของการศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พบว่า การอ่านหนังสือเพื่อทบทวนบทเรียนเป็นตัวแปรทำนายผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของนักเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

นาถ นาคพงษ์ (2540 : บทคัดย่อ) ทำการศึกษาปัจจัยบางประการที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของนักเรียน โรงเรียนในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า สมการพยากรณ์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนใน 5 รายวิชาปรากฏว่าพื้นความรู้เดิมหรือระดับผลการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สามารถพยากรณ์ผลสัมฤทธิ์ได้ 4 ใน 5 รายวิชา ประกอบด้วย วิชาภาษาไทย สังคมศึกษา วิทยาศาสตร์ และภาษาอังกฤษ

นิรัดน์ จุลเอียด (2539 : บทคัดย่อ) ทำการศึกษาองค์ประกอบบางประการที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 สังกัดกรมสามัญศึกษาในเขตจังหวัดพัทลุง พบว่า ความถนัดทางการเรียนด้านคณิตศาสตร์เป็นตัวแปรด้านสติปัญญาที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียน

พศิน แดงจวง (2537 : บทคัดย่อ) ทำการศึกษาองค์ประกอบที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการสำเร็จการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาภาคพิเศษของนักศึกษา สังกัดอุดมศึกษาของรัฐบาล พบว่า ความภาคภูมิใจที่มีโอกาสเข้าศึกษาในหลักสูตรของสถานศึกษาเป็นตัวแปรสำคัญต่อผลสัมฤทธิ์ทางการสำเร็จการศึกษา

มณฑาทิพย์ มณีโชติรัตน์ (2542 : บทคัดย่อ) ทำการศึกษาปัจจัยบางประการที่สัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของนักศึกษาแพทย์ คณะแพทย์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ พบว่า ตัวแปรที่สามารถพยากรณ์คะแนนเฉลี่ยสะสมตลอดหลักสูตรได้ร้อยละ 23.20 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ได้แก่ ความถนัดทางการเรียน นิสัยในการเรียนและการเข้าร่วมกิจกรรมในมหาวิทยาลัย

มาณี เกียรดิกุลวัฒนา (2541 : 97) ทำการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของนักเรียน ระดับประกาศนียบัตรศิลปศึกษาชั้นกลาง วิทยาลัยช่างศิลป พบว่า ตัวแปรระดับคะแนนเฉลี่ยสะสมในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น เป็นตัวแปรที่มีค่าความสัมพันธ์ในทางบวกและมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยพหุคูณสูงสุด กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนวิทยาลัยช่างศิลป

วินัย สายสุด (2538 : บทคัดย่อ) ทำการศึกษาองค์ประกอบที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาในกรุงเทพมหานครกลุ่มตัวอย่างคือ ผู้บริหารและครูผู้สอน จำนวน 390 คน พบว่า พฤติกรรมการสอนมีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาวิชาภาษาไทย

ศิริสุข นาคะเสนีย์ (2539 : บทคัดย่อ) ทำการวิจัยความสัมพันธ์ระหว่างเจตคติต่อวิชาสังคมศึกษา 3 การรับรู้ของนักศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมการสอนของครูกับผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาวิชาสังคมศึกษา 3 ของนักศึกษาชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 2 สถาบันเทคโนโลยีราชมงคลกลุ่มตัวอย่างคือ นักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 2 สถาบันเทคโนโลยีราชมงคลปีการศึกษา 2534 สายบริหารธุรกิจ จำนวน 400 คน พบว่าเจตคติต่อวิชาสังคมศึกษา 3 มีความสัมพันธ์กันในทางบวกกับผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาวิชาสังคมศึกษา 3 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สุรพงษ์ แก่นมณี (2545 : 9 - 28) ทำการวิจัยเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของนักศึกษาโปรแกรมวิชาเทคโนโลยีไฟฟ้าอุตสาหกรรม สถาบันราชภัฏในกลุ่มศรีอยุธยา พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของนักศึกษาโปรแกรมวิชาเทคโนโลยีไฟฟ้าอุตสาหกรรม สถาบันราชภัฏในกลุ่มศรีอยุธยา มี 9 ประการคือ ความรู้พื้นฐานเดิม ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว ความถนัดทางการเรียน ความภาคภูมิใจที่มีโอกาสเข้าศึกษา เจตคติต่อ

การเรียน พฤติกรรมทางการเรียนของนักศึกษา พฤติกรรมการสอนของผู้สอน ความสัมพันธ์กับกลุ่มเพื่อน และการบริการของสถานศึกษา

สนทยา เขมวิรัตน์ (2542 : 79) ได้ทำการศึกษาตัวแปรบางประการที่มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง สายสาขาบริหารธุรกิจ สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตพณิชยการพระนคร พบว่า ตัวแปรที่สามารถพยากรณ์ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของนักศึกษา สาขาโฆษณา ได้แก่ พื้นความรู้เดิมและพฤติกรรมการสอนของอาจารย์ โดยสามารถร่วมพยากรณ์ได้ร้อยละ 55.60

อิทธิฤทธิ์ พงษ์ปิยะรัตน์ (2542 : 97) ทำการศึกษาอิทธิพลปัจจัยด้านนักเรียนครูและโรงเรียนที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาวิชาคณิตศาสตร์ การวิเคราะห์อภิมานด้วยโมเดลเชิงเส้นตรงระดับลดหลั่นและวิธีการของกลาส พบว่า ปัจจัยด้านนักเรียนมีค่าสัมประสิทธิสหสัมพันธ์สูงสุดโดยปัจจัยด้านนักเรียนครอบคลุมปัจจัยหลายด้าน เช่น พื้นความรู้เดิม เจตคติต่อครู เจตคติต่อวิชาที่เรียน ความถนัด การสนับสนุนทางการเรียนการศึกษาของผู้ปกครอง อาชีพของผู้ปกครอง รายได้ของผู้ปกครอง ระดับการศึกษาของผู้ปกครอง